

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1973 METAI

SPALIO 6 D. / OCTOBER 6, 1973

PART TWO — No. 235 (40)

Šiame numery

Atvirukai ir kubatūrinė pažanga Lietuvoje.
A. Maceinos laiškas Teilhardo šalininkams.
Darius Lapinsko Vilniaus temos spektaklis.
Wyston Hugh Auden mirus.
Winslow Homer apžvalginė paroda.
Londono horizontuose.
Spygliai ir dygliai.

Kertinė paraštė

Atvirukai ir kubatūrinė pažanga okupuotoj Lietuvoje

Štai modernus paradoksas: re-
tas išeivinis turistai, nuvažiuoję
į Lietuvą, pamato Lietuvą.

„Jūs, amerikoniai, mėgstate
liuksusą. O čia, Vilniuje, gi su-
telktas meno ir kultūros liuksus.
Tai ir džiaukitės Vilniumi!“,
— taip neseniai prasitarė vienas
tarybinis pareigūnas, porinda-
mas savo išmintį senyval moter-
iškai, labai norėjusiai pamatyti
Utenos apylinkes, kur ji praei-
do aukštinę vaikystę, kur pa-
laidoti jos mylimieji tėveliai.

Ten jai važiuoti neleido. Pata-
rė gerai įsigilinti į Vilniaus kul-
tūrinės atrakcijas ir pasigėrėti
Trakų romantika. O po Utenos,
Zarasus, Palangos tegu sau
trankosi tarybiniai turistai, at-
vykę iš Leningrado, Charkovo,
Maskvos, Voronežo... Jie, mat,
lietuvių bičiuliai. Išvaduotojai.
Tiesiog sunku supaisyti, kodėl
juos išeiviai vadina okupantais.

Tai gi mums keliauti po Lietu-
vą draudžia. Mes savo gimtąjį
kraštą daug plačiau pamatome
iš tų blyškiaspalvių atvirukų,
kuriuos mums prisiunčia gim-
inės ar draugai.

Pastaruoju laiku atvirukų
leidimo ir spausdinimo technika
lyg ir pagerėjo. Bet dar vis pasi-
taiko viena kita ūkanotų vaiz-
dėlių serija. Kai kur fotografijose
bažnyčių bokštai rodomi
kažkaip pakrypę, lyg būtų pa-
statyti Plos miesto architektų.
Dar ir šiandien spalvų bei deta-
lių rašikumas toli gražu nepri-
lygsta Vakarų tipografinėi ko-
kybei.

Bet tai mažmožiai. Mums
brangus kiekvienas Lietuvos
vaizdas. Džiaugiamės pamatę
Dotnuvos akademijos rūmus, ar
tiltą per Nevėžį, ar Babėnų šilą,
Beržoro ežerą, ar Nidos miestelį,
kelio vingį, kaimo kryžių. Yra
daug nuostabių dalykų.

Na, o kaip naujausioji staty-
ba? Nieko sau. Pasitaiko sko-
ningų projektų. Tačiau atviru-
kuose toji statyba kažkodėl pra-
sikiša su visa tarybinio cemento
našta. Tenykščiai valdonai susi-

riesdami stengiasi įrodyti, kaip
auga Lietuvos miestai, kyla Žir-
mūnai, Lazdynai, dygsta Lenino
paminklai. Taip ir girdi iš tų se-
rijinių vaizdėlių pompastišką
šūksnį: „Mes didžiujamės so-
cialistine pažanga“.

Didžiukitės, kiek tik rūpes-
tingoji partija pageidauja. Bet
nedarykite iš gražiosios Lietu-
vos kubatūrinio cirko. Nepavers-
kite spalvingų pakrančių blok-
hauzinių skruzdėlynais. Dėl
butų stokos, suprantama, didžiū-
lės gyvenvietės ir visokie nar-
veliniai pastatai laikinai yra rei-
kalingi. Tačiau tokia statyba di-
džiutis neverta. Ji yra tik bė-
dos padiktuotas procesas.

Tuo tarpu maskvinės pašto
galvos net Vilniaus, kaip sosti-
nės, 650 metų jubiliejui išleido
pašto ženklą, kur Gedimino pilis
rodoma tik šių naujų statybų fo-
ne, lyg čia būtų minima ne goti-
ka, renesansas, klasika ir baroka
išgyvenusių sostinės šimtme-
čiai, bet kokių Elektrėnų de-
šimtmetis. Tačiau argi galima
ieškoti šitokių atveju maskvinė-
se galvose logikos, ypač jeigu
dar liečiama okupuoto krašto —
Lietuvos istorija.

Vienodų statinių gretos doko
gamtovaizdžio grožį. Nedaro
įspūdžio net išgarsinti Vilniaus
Žirmūnai, išsikeroję už svajingo
Gedimino kalno. O ką sakyti
apie neskoningus keturaukščius
blokhausus šiauliuose Vilniaus
gatvėje, arba apie tas vaiduok-
liškas dėžes Kėdainiuose prie
skaidraus Nevėžio.

Šių laikų psichologai bei so-
ciologai neigiamai atsiliepią apie
masinės gyvenvietės. Šeimų su-
kimšimas kenkia nervų sistemai.
Kenkia šeimų vienybei. Kenkia
visuomeninei gerovei. Atskira
šeima laimingiau gyvena priva-
čiame namelyje, su savo kiemu,
daržu, sodeliu.

Amerikoje prieš keletą metų
vienur kitur buvo mėginta nepa-
siturintioms šeimoms statyti
milžiniškus butų junginius, su
visais moderniais įrengimais. Iš

Laiškai Teilhardo šalininkams

TEILHARDO RAŠTŲ LIKIMAS

Antanas Maceina

1.

Pokalbis P. Teilhard de Chardin
reikalui mūsų spaudoje jau įsisiūba-
vo. Nuo 1964 metų, kuriais, jei ne-
klystu, pasirodė pirmieji šiuo klau-
simu straipsniai, ištisa eilė masty-
tojų įvairiomis progomis teikė mum
čia Teilhardo pažiūrų santraukos,
čia jų aiškinimo, čia kritikos, čia
gynimo: V. Bagdanavičius, P. Celie-
šius, L. Dambriūnas, L. Gižinskas,
J. Jakštas, J. Kubilius, A. Maceina,
J. Mačernis, A. Paškus, A. Prakapas,
V. Rugis, G. Valančius, T. Žiūrai-
tis — štai reta autorių gausybė
tuo pačiu dalyku. Jau beveik išli-
sas dešimtmetis, kai sklaidome vie-
ną teoriją kaip pasaulio evoliucijos
„filosofinę ir teologinę interpretaci-
ją“ (Paškus II, 17, 1; žr. santrum-
pos). Ir reikia tik sveikinti šį dėme-
sį, nes jis rodo, kad mūsų pačių
vargai vargeliai nėra dar tiek mūsų
paglėmę, jog nebeturėtume nei
noro, nei jėgos pasidaryti pasauli-
nių problemų plotus.

Ar šis „lietuviškosios raštijos dė-
mesys Pierre Teilhard de Chardin
buvo gerokai pavėluotas“ (Paškus
II, t. p.)? Kalendoriškai — taip: ki-
tos tautos lukštinėja Teilhardą jau
daugiau, negu du dešimtmečiai. Es-
miškai — ne: vėluodamiesi, mes iš-
vengėme ano nekritinio susižavėji-
mo, „nelaisvo nuo perdėjimų bei
fanatizmo“ (N. A. Luyten), kuris
Teilhardą buvo pavertęs 20 amžiaus
šv. Tomu, nepakeičiamu Krikščio-
nybės perprasmintoju, žmonijos at-
eities pranašu, mokslo ir religijos
jungėju... Šio susižavėjimo atodidžių
kartais girdėti dar ir mūsų pokal-
byje: „Vargu ar šiandien yra geres-
nis modelis krikščioniui intelektua-
lam (mokslo žmonėms) kaip Teil-
hardas“ (Paškus II, 18, 5). Bet tai
jau daugiau ar mažiau praeities da-
lykas. N. A. Luytenas OP, gamtos

to sumanymo nieko gero neišėjo.
Dangoraižinės butų kolonijos
tapo nusikaltimų ir kivirčių židin-
iais. Talkingos šeimos vengė
keltis į tokius butus. Valdžiai
prisėjo neapgyventus namus net
vienur kitur susprogdinti. Ir ne-
girdėjau, kad amerikiečiai tuos
blokhausus būtų pasauliui de-
monstravę atvirukuose.

Reikia tikėtis, kad kubatūros
krizė Lietuvoje ilgainiui bus nu-
galėta (ji būtų buvusi nugalėta
prieš dešimtį metų, jei rusai bū-
tų išsinešinę iš mūsų krašto).
Kai bus pereita prie individua-
lių namelių statybos, tada atvi-
ručių vaizdėliuose tikriausiai ne-
bus rodomi tie kubatūros „ste-
buklai“. Be abejo, tada gal tu-
ristai galės aplankyti ir kiek-
vieną Lietuvos kampelį. Be var-
žymų? Laisvai?

Taip — be varžymų, be ant-
spauduotų popiergalių, parašų,
be pataikavimo valdžios tijų-
nams.

Ar tokia pažanga įmanoma?
Tik tuomet, kai Lietuva bus lais-
va ir nepriklausoma.

filosofijos ir antropologijos profes-
rius Fribourgo (Sveicarijoje) u-te,
liudija, kad šiandien „nemaža net ir
tų, kurie buvo Teilhardu susižavė-
ję, atsuka jam nugarą ir jaučiasi
jo apgauti“ (Civ, 438); „knygyni-
ninkai, pirmiau darę puikų biznį
Teilhardo veikalais ar raštais apie
jį, dabar vos pajėgia nusikratyti šio-
mis knygomis“ (Civ, 437). Luyte-
nas džiaugiasi, kad anas „neobjekty-
viai pagreitintas (forciert) susižavė-
jimas Teilhardu atslūgo“ (t. p.),
nes tik „tuo būdu darosi galima aiš-
klau bei vienprasmėškiau suvoki ir
įvertinti tikrą jo reikalą“ (t. p.).
Tai savo metu teigė ir šių laiškų
autorius, pastebėdamas, kad „Teil-
hardo minčių gulstinis dėstymas...
temdo bei apseunkina jo teorijos
stulpų statmeninį išryškėjimą“
(DDK, 199). Todėl sava kritika
(plg. DDK 217-294) jis ir mėgino,
A. Paškaus žodžiais tariant, perkelti
„Teilhardo klausimą į filosofinę
plotmę“ (Paškus II, 17, 1) ir tuo
nukreipti mūsų dėmesį nuo madi-
nio žavėjimosi į pagrindinius šio
klausimo pradus.

Nūnai, pasisakius kritikos kriti-

kam, autorius norėtų dar sykį pra-
binti, tačiau ne tiek polemizuoda-
mas tiesiog — polemika paprastai
esti pokalbio karstas, — kiek kal-
bės, atsuka jam nugarą ir jaučiasi
jo apgauti“ (Civ, 438); „knygyni-
ninkai, pirmiau darę puikų biznį
Teilhardo veikalais ar raštais apie
jį, dabar vos pajėgia nusikratyti šio-
mis knygomis“ (Civ, 437). Luyte-
nas džiaugiasi, kad anas „neobjekty-
viai pagreitintas (forciert) susižavė-
jimas Teilhardu atslūgo“ (t. p.),
nes tik „tuo būdu darosi galima aiš-
klau bei vienprasmėškiau suvoki ir
įvertinti tikrą jo reikalą“ (t. p.).
Tai savo metu teigė ir šių laiškų
autorius, pastebėdamas, kad „Teil-
hardo minčių gulstinis dėstymas...
temdo bei apseunkina jo teorijos
stulpų statmeninį išryškėjimą“
(DDK, 199). Todėl sava kritika
(plg. DDK 217-294) jis ir mėgino,
A. Paškaus žodžiais tariant, perkelti
„Teilhardo klausimą į filosofinę
plotmę“ (Paškus II, 17, 1) ir tuo
nukreipti mūsų dėmesį nuo madi-
nio žavėjimosi į pagrindinius šio
klausimo pradus.

Nūnai, pasisakius kritikos kriti-

ma priklauso visa kūrimo samprata
Teilhardo teorijoje ir jos krikščio-
niškasis ar nekrikščioniškasis pobū-
dis. Susidaro įspūdis, kad Teilhar-
do šalininkai per mažai remiasi jo
paties tekstais ir per mažai juos in-
terpretuoja, pasitenkindami atpasa-
koje pačias mintis taip, jog jos su-
tiktų su jų siekiniais. Štai kodėl
Teilhardo teorijos autentiškumas jo
šalininkų lūpose ir darosi įtartinas.

Aplinkui tris klausimus norėtų
autorius sutelkti šiuos laiškus: 1.
kuo būdinga yra Teilhardo mintis,
2. koks yra evoliucijos santykis su
pasaulio dabartimi ir 3. ar žmonijos
istorija iš tikro yra evoliucija. Au-
torius čia nebekartos to, ką yra dė-
stęs „Didžiųjųose dabarties klau-
simuose“ Teilhardo reikalu. Čia jis
mėgins anas mintis tik papildyti ir
kai kur gal pratęsti. Kritinės gi Teil-
hardo gynėjų pastabas jis įterps
atitinkamose savo laiškų vietose,
parodysdamas tuo jų tiesą ar netie-
są: radusi organiską vietą visumo-
je, kritinė pastaba savaime atsklei-
džia savo vertę.

Vietai pataupyti bus šiuose laiškuose

vartojamos tokios santrumpos:

Briefwechsel = Maurice Blondel —
P. Teilhard de Chardin, Briefwech-
sel (išleista ir komentuojama H. de
Lubac), München 1967.

Civ = Norbert A. Luyten, OP, Die
Botschaft Teilhards an unsere Zeit,
„Civitas“. Monatschrift des Schwe-
izerischen Studentenvereins, 1973,
nr. 7, p. 437-45.

Crespy = Georges Crespy, Das the-
ologische Denken Teilhard de
Chardins, Stuttgart 1963.

DDK = Antanas Maceina, Didieji da-
barties klausimai, Chicago 1971.

Entstehung = P. Teilhard de Char-
din, Entstehung des Menschen (Le
groupe zoologique humain), Mün-
chen 1961.

Geheimnis = P. Teilhard de Chardin,
Geheimnis und Verheissung der Er-
de. Reisebriefe 1923-30, München
1958.

Lex = Adolf Haas SJ, Teilhard de
Chardin - Lexikon. Grundbegriffe,
Erläuterungen, Texte, Freiburg/Br.
1971, 2 t.

Lobgesang = P. Teilhard de Chardin,
Lobgesang des Alls (Hymne - de
l'Univers), Freiburg/Br. 1964.

Lubac = Henri de Lubac SJ, La
pensée religieuse du Père Teilhard
de Chardin, Paris 1962.

Melsen = Andreas G. M. van Melsen,
Evolution und Philosophie, Köln
1966.

Mensch = P. Teilhard de Chardin,
Der Mensch im Kosmos (Le phéno-
mène humain), München 1959.

Paškus I = Antanas Paškus, Teilhardo
Krikščionybė, „Aidai“ 1972, nr. 9
ir 1973 nr. 1-3.

Paškus II = Antanas Paškus, Maceinos
ir Teilhardo dvikova dabarties
krikščionio akys, „Draugas“ 1973,
nr. 100 (17), 2 d. ir nr. 106 (18),
2 d.

Pilger = P. Teilhard de Chardin, Pil-
ger der Zukunft. Neue Reisebriefe
1939-55, München 1962.

Rabut = Olivier A. Rabut OP, Dia-
logue avec Teilhard de Chardin,
Paris 1958.

Smulders = Pierre Smulders, Theolo-
gie und Evolution, Essen 1963.

Viallet = François - Albert Viallet,
Zwischen Alfa und Omega. Teil-
hard de Chardin, Nürnberg 1958.

Werke = P. Teilhard de Chardins
Werke, Freiburg/Br. 1961-70, 9 t.

Zanta = P. Teilhard de Chardin, Brie-
fe an Léontine Zanta, Freiburg/Br.
1967.

2.

Svarstant bet kurią teoriją, reikia
visų pirma pasiklausti, kokio pobū-
džio yra tie raštai, kuriais ši teori-
ja remiasi, nes nuo to priklauso ne
tik jos tikslumas, bet kartais net ir
jos esmė. Kodėl, pavyzdžiui, mes
negalime šiandien nieko visiškai
tikro pasakyti apie Heraklitą? To-
dėl, kad neturime jokių jo paties
raščių, o tik jo minčių nuotrupas
kitų autorių veikaluose. Surankio-
jus šias nuotrupas ir jas susistemi-
nus, susidaro, be abejo, Heraklito
dinaminės pasaulio sampratos vaiz-
das. Tačiau kas gali laiduoti, kad ta
ar kita mintis (sakysime: „karas yra
visų daiktų tėvas“) yra buvusi
tinkamai suprasta ir padorai per-
teikta? Tas pat yra ir su Duns Sco-
to veikalais, kurių nevienas ne jo
paties rašytas, bet sudarytas iš jo
klausytojų užrašų, o šie, kaip pa-
tyrimas rodo, yra reikalingi didžiai
atsargaus naudojimo. Tas pat yra ir
su Nietzsche veikalais, kurių „Wil-
le zur Macht“ yra buvęs jo sesers
stipriai. „pataisytas“, taip kad tik
prieš keletą metų, pasibaigus įpe-
dinių paveldėjimo teisei, galėjo būti
paruoštas kritinis šių raštų leidimas.
Tai primename todėl, kad pa-
našus likimas yra ištikęs ir Teilhar-
do veikalus.

Popiežiaujant Jonui XXIII, šiam
placiu pažūrų ir didžios dvasios
žmogui, anuometinė Congregatio S.
Officii paskelbė 1962 m. birž. 30 d.
naują įspėjimą (monitum), esą

(Nukelta į 2 psl.)

Pr. V. Rudenio grafika

Nuotrauka K. A.

TEILHARDO RAŠTŲ LIKIMAS

Atkelta iš 1 psl.

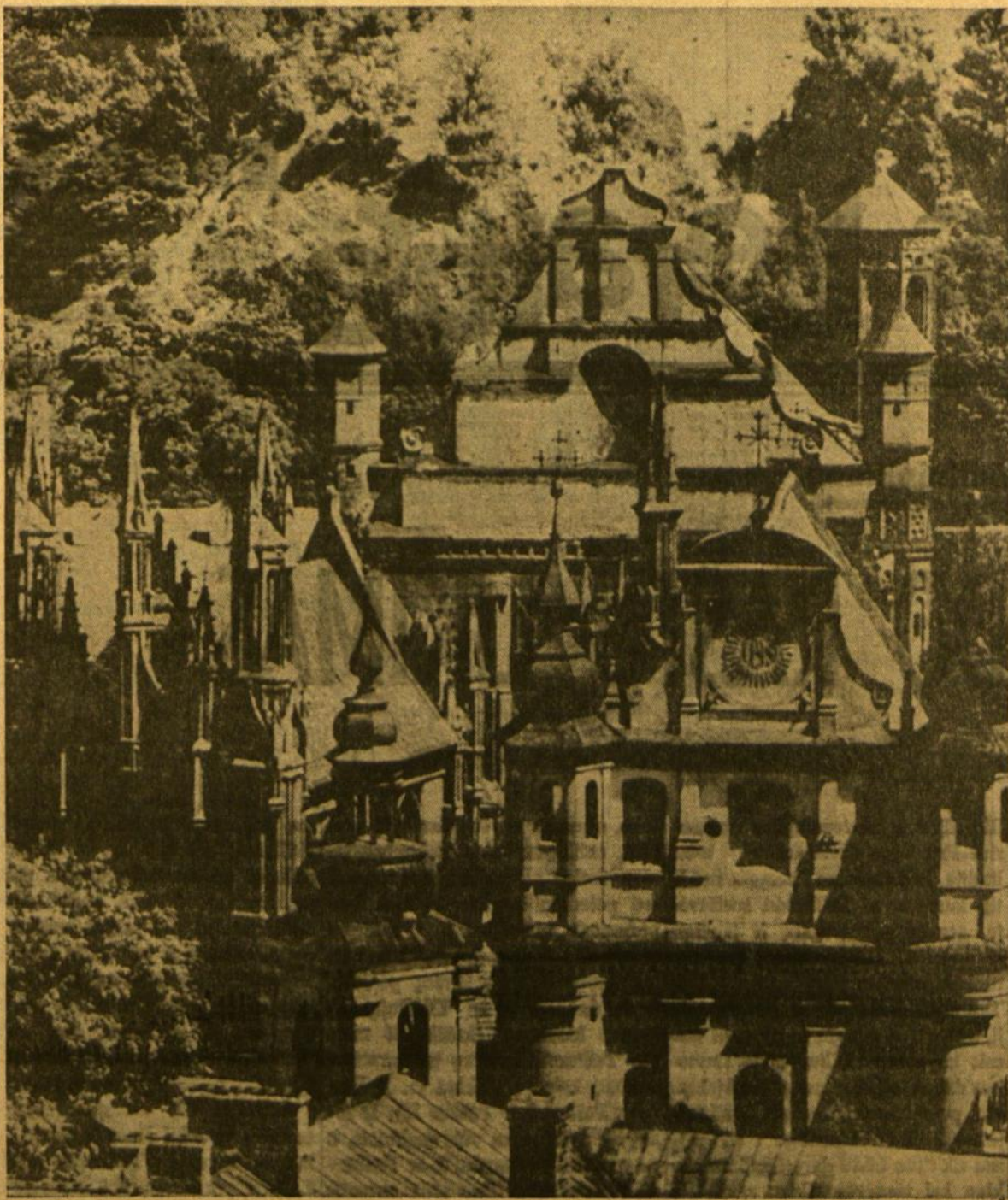
Teilhardo veikalus reikia skaityti kritiškai, "nes yra pakankamai aišku, kad minėti veikalai knibždėti knibžda dviprasmybių, ir net rimtų klaidų, jog jos pažeidžia katalikiškąjį mokslą — Quia satis patet praefata opera talibus scaterere abiguitatibus immo etiam gravibus erroribus, ut catholicam doctrinam offendant". Tai nėra pasmerkimas ar uždraudimas. Tai tik įspėjimas bei nurodymas, kad Teilhardo mintis anaipol nėra savaime aiški ir kad jo raštai negali būti priimti kaip krikščioniškas vadovas dabarties mąstelyje. Teilhardas buvo, tebėra ir, atrodo, liks klausimas, o ne atsakymas į didžiulius mūsų amžiaus rūpesčius — net ir į tą pačią evoliucijos problemą, kaip matysime vėliau. Užtat per drąsų būtų teigti, esą "jo sintezės remuose atsiskleidžia didesni tikėjimo turtai, o ypač gamtos mokslais pagrįstas pasaulėvaizdis įsijungia į vieną didingą krikščioniškosios mistikos viziją" (Paskus I 3, 101). Kažin ar tik ne dėl šio įsijungimo ir buvo išleistas anas kongregacijos monitum?

Šiuo klausimu kaip tik ir paliečiame Teilhardo raštų kilmę arba, jo paties pamėgtais naujadarais kalbant, jo "literogenezę".

Teilhardas nebuvo tik kūrėlio ir klastuolių žmogus, nors ir nešiojosi juos nuolatos su savimi, kad pakelti padužytų uolenas ar pakapstintų žemės sluoksnius. Jis buvo kartu ir plunksnos žmogus: jo raštų turime jau kelio dešimt metų, bus, be abejojimo, ir daugiau. Tačiau kaip jie yra atsiradę? Nė vienas rašantis nėra tik sau pačiam. Nėra tik sau, ne Teilhardas. Viena laisvė iš Kinijos (1926.XI.7) savo gimnazei Claude Aragonės jis šitaip apibūdina literarinius savo norus, sumanęs parašyti "Le milieu divin": "Aš tikrai norėčiau pralįsti" (pro cenzūrą, Mc.) ir būti skaitomas. Jei man pasisektų būti išspausdintam, tai, man rodos, būtų dėl to dygubai nauda: visų pirma paskleisčiaus idėjų, kurios, kaip tik, daugeli padarytų laisvus; antra, galiausiai savai pastangai savotiškai Bažnyčios pritarimą" (Geheimnis, 107). Paskleisti savas idėjas Teilhardui pasisekė: gyvam esant, tiesa, dar tik iš dalies, o mirus — jau pasauliniu mastu. Laimėti Bažnyčios pritarimą betgi jam nepasisekė ligi pat šiol.

Kelių šiai pastarajai nesėkmei pastojų jo paties ordinas. Jeigu tikėtume G. Valanciū, kad "jeizuitų ordinas buvo ir tebėra vienas mokyklausių ir smageningiausių" ("Laiskai lietuviams", 1973, 3, 90), tai kaip tik šis mokyklausias ordinas ir nedavė leidimo Teilhardo raštams spausdinti, išskyrus keletą specialiųjų gamtamokslinių straipsnių. Mat, — tai tinka visom vienuolijom — rašas vienuolis visų pirma turi gauti savos vyresnybės sutikimą, jei nori šiuos raštus skelbti viešumoje, o tik paskui bažnytinę aprobatą. Ir štai, šio pradinio leidimo Teilhardas iš savo ordino negavo visą gyvenimą. Ne Roma, t. y. Vatikanas, čia buvo lemiantis veiksnys, bet jeizuitų vyresnybė. Jei Teilhardas savo laiškuose ir mini Romą, tai jis turi čia galvoje ne Vatikaną, o Romoje esantį jeizuitų generalatą kaip paskutinę instanciją anam pradiniam leidimui duoti.

Šią instanciją Teilhardas klabeno nuolatos. Minėtai savo gimnazei jis sykį praneša iš Pekino (1940. XII.11): "Prieš dešimtį dienų parašiau generaliniam vikarui (savo ordino, Mc.), painformuodamas jį apie savo knygą ("Le phenomene humain", Mc.) ir jos pataisas... Gal Romoje sutiks, kad aš pats pasirodyčiau" (Pilger, 50). Bet jeizuitų vyresnybė nesutiko, neduodama Teilhardui nė tuo pačiu metu prašyto leidimo dalyvaui 1941 m. New Yorke rengiamame "Mokslų ir religijos" kongrese (plg. Pilger, 60), kur, kaip Teilhardas rašo, "gamti-

Sv. Onos, Bernardinų ir Sv. Mykolo bažnyčių ansamblis Vilniaus senamiestyje.

ninkai, filosofai ir teologai jau antrą sykį renkami susitarti dėl pagrindų žmogiskajam Credo, kuris turėtų gelbėti laisvę ir asmens vertę" (Pilger, 50). Šiam kongresui Teilhardas galėjo pasiūlyti tik raštinį pranešimą (plg. Pilger, 51).

Vis dėlto 1948 m. pavyko Teilhardui keliauti Romon pasikalbėti dėl savo raštų ir dėl jam pasiūlytos profesūros College de France. Čia aš esu, rašo jis anai gimnazei iš Romos (1948. X. 7), apgyvendintas generalate, specialiai rašytojam skirtame namų sparne... Priėmimas labai draugiškas" (Pilger, 82-83). O po trejetos savačių savo draugui H. Breuil: "Kadangi College de France, man grįžus iš New Yorko, nuosirdžiai pažadėjo man esančią laisvą katedrą (šiuo atveju ji būtų skirta pristorėi), tai tėvelis Generalas ryžosi pasikviesti mane, kad pasikalbėtum su manimi apie šį College klausimą, apie galimą mano knygos leidimą (prieš dešimt metų parašiau apie "Žmogiskąjį fenomeną") ir kad sutvarkytų apskritai mano padėtį (paskaitos, raštai ir k.). Tačiau dar nieko nėra nuspręsta" (Pilger, 85-86). Ir nebuvo nieko nuspręsta. Tėvelis Generalas patarė Teilhardui katedros neimti, o dėl raštų skelbimo sakėsi pranešias vėliau. Šio pranešimo Teilhardas niekad nesulaukė. Tasai "Žmogiskasis fenomenas" dėl kurio jis tiek vargo, jį vis taisydamas, kad būtų cenzoriam (plg. Pilger, 86; vėliau apie tai kiek plačiau), išėjo tik po Teilhardo mirties 1955 metais, tuo pat atsidauždamas į aštrią trijų jeizuitų kritiką žinomuose teologiniuose žurnaluose: G. Bosio "Civiltas Catholica" (Roma, 1955 m. gruodžio nr.), J. Villain "Etudes" (Paris 1955 m. gruodžio nr.) ir J. Gallot "Nouvelle Revue Theologique" (Louvain, 1956 vasario nr.). Kai kas speja, esą ši kritika buvusi "iš centro itaigota, nors to ir negalima įrodyti" (L. Boros, "Wort und Wahrheit", 1958, nr. 1, p. 22). Atsimenant betgi, kad vienuolis turi gauti ordino pritarimą saviem raštam skelbti, nesunku suvokti, jog šių trijų jeizuitų kritika buvo ne kas kita, kaip tesinys ankstesnio jo ordino nusistatymo Teilhardo minties atžvilgiu.

Beigi garsusis Louvaino filosofijos profesorius J. Marechal (1878-

1944), studijavęs gamtos mokslus ir juos baigęs daktaro laipsniu, — kaip jis žiūrėjo į Teilhardo teoriją? Teilhardas yra jam nevieną savo raštą davęs skaityti, ir Marechalis yra Teilhardui — tai sako jis pats — parašęs nemažą "ilgų bei malonių išvedžiojimų" (Briefwechsel, 124; plg. Geheimnis, 205). Tačiau Teilhardas nusiminęs priduria: "Svarbiausiose punktuose jis man priešinis" (Briefwechsel, 124). Teilhardui atrodo, esą šis priešinimasis kyla iš to, kad Marechalio "filosofija stovi dar per toli nuo jo teologijos ir mistikos" (t. p.). Marechalis interpretavo Teilhardo evoliucinę teoriją augustiniskai, būtent, kaip medžiagoje esančių "rationes seminales" išsiskleidimą, ir šia prasme laikė jo teoriją suderinamą su Krikščionybe (plg. Lubac, 362). Bet ar Teilhardo evoliucinė teorija iš tikro yra augustiniską? A. Paskus tai paneigė (plg. Paskus I, 15-19), kaip tai paneigia ir G. Crespy, specialiai šį klausimą tyrinėjęs ir remdamasis E. Gilsonu, priėjęs išvados, kad "Teilhardo pažiūra anaipol nėra pažiūra Hippo- no vyskupo" (Crespy, 185), kadangi "rationes seminales" kaip tik turinčios patvirtinti, esą Dievas visa sukūrė iš sykiu — "omnia creavit simul" (Crespy, 189), ir kad todėl jos esančios kaip tik statinės pasaulio sampratos padarai (plg. Crespy, 191): Augustino evoliucija yra kuriančiosios evoliucijos priešingybė (E. Gilson, cit. Crespy, 186). Bet jeigu taip, tuomet Marechalis Teilhardo nesuprato...

3.

Teilhardas galop įsitikino, kad ordino pasitikejimo jis neturi. Būdama Kinijoje, jis nuogastauja savo pažįstamai Leontine Zantą (1929. VIII.23), esą Kinija galinti jam tapti nuolatine gyvenviete, o jis vis dėlto "nenoretų atsikvėsti savo svajones įsitvirtinti Paryžiuje. Bet tai priklauso nuo to, kaip toliau klostysis oficialus mano santykiai su Roma (su jeizuitų generalatu, Mc.), ir aš tikrai bijau, kad niekados nebeįstengsiu šia prasme atgauti savos 'nekaltybės'" (Zanta, 93). Ir kiek vėliau: "Negaliu įveikti, kaip galėčiau sudaryti (su ordinu, Mc.) nuosirdžią taiką, nes atrodo, kad

mano kalčių sąrašas jau perpildytas" (Zanta, 107).

Tiesa, Teilhardas pajėgė išsiugdyti jausmą, kad "priešabi ordino elgsena" jį "tik mažai tepalietia", nes visa tai "atrodo juokinga, palyginus su didžiosiomis pasaulio reatybėmis" (Zanta, 96). Tačiau tai anaipol nereikšia, kad šis ordino elgsena jo atžvilgiu nebuvo Teilhardui skaudi. Jis pats prisipažįsta, esą jį "erzina, kad Romoje nemėginama parengti, kiek statomojo bei saugojamojo prado esama mano patangose" (Zanta, 45). Todėl jau 1926 m. jam kilo mintis pačiam vykti į Romos generalatą — "ne virve ant kaklo (čia Teilhardas turi galvoje vokiečių karaliaus Henriko VII kelionę Canosson 1077 m., Mc.), bet kad kompetentingom įsitaigom išaiškinčiau, į kokios rūšies skelbimą jaučiuos esąs lenkiamas ir kokių būdu mėginu suprasti žmonių kalbą ir ją kalbėti žmonėms, kurie man yra taip lygiai tolimi, kaip ir kiniečiai, užtat įdomesni, negu šie. Kad tik man būtų leista jiems kalbėti" (Zanta, 45). Teilhardo draugas C. Bonneville, Lyono provinciolas, atkalbinėjo jį nuo tokio žygio Romon, todėl Teilhardas pajudėjo, kaip sakytą, tik 1948 m. paties jeizuitų Generalo kviečiamas. Bet ir iš šio asmeninio susitikimo nieko neisejo. Ordinas buvo ir liko nenulaidus.

Ir vis dėlto yra savotiškai nuostabu, kad pats Teilhardas ordino nenuolaidumo, trukusio juk dešimtmecius, nesvarstė, į jo esmę nesigilino ir jo prasmės neieškojo. Tiesa, jis pakluso savai vyresnybei drausmės atžvilgiu, bet jis nesimėgė šio nenuolaidumo akivaizdoje permaistytį savos teorijos. Jam atrodė, kad jo sankirtis su ordinu yra "gincas dėl žodžių, sukeltas tokių žmonių, kurie nesuvokia tikros gincos esmės" (Zanta, 45). O tai buvo aiškiai per mažą. Jeigu Teilhardas būtų kiek demesingiau pažvelgęs į savo bendraamžio ir bendrabrolio J. Marechalio padėtį, būtų nesunkiai pamatęs, kad tarp jo ir Marechalio esama gana aukštos lygiagrečių, nors ordino nusistatymas juodviejį atžvilgiu visiškai kitoks.

Marechalis rašė tuo pačiu metu kaip ir Teilhardas. Marechalio pastanga pasirinkti Kanto filosofiją "keriniu akmeniui" (E. Simons) sa-

viem svarstymam ir transcendentalinėms Kanto kategorijoms jungti su šv. Tomu, kopiant šiomis kategorijomis ligi Absoliuto, buvo toks pat naujas bei drąsus žygis kaip ir Teilhardo pastanga jungti evoliucijos teoriją su teologija bei mistika ir evoliucijos laiptais kopti taip pat ligi Absoliuto. Abu mąstytojai buvo lauzėjai dar neitų kelių; abu mėgino naujųjų laikų pasekmes filosofijoje ir moksle organiskai sieti su praeities laimėjimais. Kodėl tad Marechalis galėjo paskelbti savo raštus (plg. jo pagrindinį veikalą "Le point de depart de la metaphysique, Paris 1922 ir t.t., 5 tomai), o Teilhardas — ne? Atsiminkime, kad Kanto filosofija buvo Bažnyčios taip lygiai griežtai atmesta, kaip ir evoliucijos teorija. Kodėl tad vienas ordino narys, jungdamas pasmerktą Kantą su išgarbintu šv. Tomu, nesutinka savos vyresnybės pasipriešinimo, o kitas to paties ordino narys, jungdamas pasmerktą evoliucijos teoriją su galiojančia teologija iš tos pačios vyresnybės negauna leidimo nė vienam šios rūšies raštui? Tai klausimas iš tikro vertas dėmesio, norint suprasti jeizuitų nusistatymą naujųjų teorijų atžvilgiu. Ir reikia tik stebėtis, kad Teilhardui savęs palyginimas su Marechalio neatėjo nė į galvą: jis murmėjo ir kentėjo, tačiau nesidairė aplinkui — net ir savo ordino remuose.

O ar tik ne paties Teilhardo prieštartinis Marechalui, esą šiojo filosofija stovinti dar per toli nuo jo teologijos bei mistikos (plg. Briefwechsel, 124), nepaaiškina Teilhardo raštų likimo? Ar evoliucinė jo teorija nestovi kartais jau per arti prie teologijos bei mistikos? Juk jei kuris nors mąstytojas mėgina gamtamokslinio teoriją įvesti į teologiją ir mistiką, tai jis turi labai kritiškai ir aiškiai išdėstyti šio įvedimo pobūdį, prasmę ir ribas. Ar šiuo atžvilgiu Teilhardas iš tikro yra buvęs pakankamai kritiškas, apdairus ir aiškus? Šių laiško autorius savo kritikoje yra minėjęs, kad, H. de Lubaco liudijimu, pats Teilhardas jautęs ir savo laiškuose neslyki prisipažinęs, esą jo sąvoka "kūrybinis vienijimas", kuria jis mėginąs pakeisti kūrimo iš nebūties sąvoką, esanti reikalinga pataisų pasaulio pradžios ir žmogaus sielos atžvilgiu (plg. DDK, 252). Ir vis dėlto jis šių pataisų nedarė. "Tegu kiti mane suderina su principais, jei jie tai gali", rašė Teilhardas (Lex II, 156). O kas tada, jei šie kiti Teilhardo suderinti negali? Kas tada, jei šis derinimas virsta konkordizmu, kurio kaip ugnies vengti patarė pats Teilhardas (plg. Lex II, 65)? Kas kuria visuotinę teoriją, apimančią visatos praeitį ir ateitį, mokslą ir tikėjimą, biologiją ir kristologiją, ir tuo pačiu metu teigia, netelkias "teorinio visatos išsivystymo" pagal aukščiausius principus" (Lex II, 156), neturi stebėtis, jei šen ar ten jis aniem aukščiausiem principam

nusikalsta ir jei kiti šį nusikaltimą pastebi bei parodo. Teilhardas stipriai klydo, manydamas, esą jo raštai "semia savo jėgos iš pastangų vengti bet kokios priebeigos metafizikon" (Lex II, 157). Nes kas gi patikės, kad tokios sąvokos, kaip: kūrimas vienijimu, medžiagos vidus (le dedans), medžiagos sąmonė, kūrybinė evoliucija, žmogus kaip evoliucijos sąvokos, žmogus kaip raktas visatai pažinti, noosferoje besikurianti sąvokos, — kad visos šios sąvokos yra įmanomos, "atkakliai pasiliekančios aprašų plotmeje", kaip tai tvirtina Teilhardas (t. p.)? Nesirūpinimas "metafizine daiktų puse" (Lex II, 156), aiškiai brai-

džiojanti metafizikos vandenyse, ir padarė, kad Teilhardo raštai gimė, švelniai kalbant, nepakankami "išnešioti".

Štai kodėl jeizuitų ordinas Teilhardo pastangomis teorinėje plotmėje ir nepasitikejo, nors ir regėjo gerą jo valią kalbėti žmonėms mūsų amžiaus kalba. Tačiau ši kalba turėjo būti aremta į stiprius pagrindus; ji neturėjo būti daugiausiai ar net klaidinanti; ji neturėjo sudaryti įspūdžio, kad ja užtrina mos skirtybės tarp esmingai kitokių būties plotmių: kūrimas — išsivystymas, medžiaga-dvasia, pasaulis-

(Nukeita į 3 pusl.)

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGŲ
2801 West 63rd Street
Kampas 63-dos ir California
Pirmad., antrad., ketvirtad. nuo
6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 8:30 val.
Trečiad. ir penktad. uždaryta
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. Waltham 6-3048

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533

FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Routo 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet.
antrad., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik
sustatymais.

Dr. Ant. Rudoko kabinetai perėmė

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: pirmad. ir
ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad.
10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR
EMOCINIS LIGOS

CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei ne
atsiliepia, skambinti: MI 3-0001

TEL. — BE 2-5898

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — resid. — PProspect 8-9081

DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKSA

VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8
val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir 4
iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

DR. K. A. V. JUCAS
Board Eligible
American Board of Dermatology
SPECIALYBĖ ODO LIGOS
IR CHIRURGIJA

6324 North Milwaukee Avenue
Tel. 763-3310 549-5400

Visi telefonai 653-1331

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir
šeštad. tik sustatymais.

Tel. ofiso ir buto Olympe 2-4159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienį.
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REllance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojas)

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street

Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir
penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. šeštad. 12-3 val. p. p. 6-8
trečiad. uždaryta

Remkite tuos biznierių, kurie skelbia dien. "Drauge".

DR. K. G. BALUKAS

DR. FANG C. LU

Akuserija ir moterų ligos
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6448 So. Pulaski Road (Crawford)
Medical Building Tel. LU 5-6448

8007 W. 83 Pl., Justice, Ill. — 599-0560
Pirmas ligonitis pagal susitarimą
tel. neatsiliepia skambinti 874-8013

DR. NINA KRAUCEL
KRIAUČELIONAITĖ

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave.

Tel. WA 5-2670, neatsiliepia skambinti
471-0225 Valandos pagal susitarimą

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE

KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALYBĖ

MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki
3 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. sur
10 v. ryto iki 1 v. popiet.

Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-960

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street

(71-on ir Campbell Ave. Kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 3 val. popiet. iki 7 v. vak. šeštad.
nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik
sustatymais.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS

Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 787-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius ir
"contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Užsaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO
CHIRURGIJA

2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-554b

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REllance 5-4410
Rezid. GRovehill 6-0677

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val.
iki 3 val. pop. ir nuo 5-8 v. vak.,
antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p.
ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika ir moterų ligos
Ofiso ir rez. 2652 W. 63th St.
Tel. PProspect 8-1223

Ofiso val. Pirm., antr., treč. ir
penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8
v. v. šeštad. 3-4 val. popiet. ir kitu
laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-3123, Namų GI 8-6199

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS

2454 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad.
3-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PProspect 6-9400

DR. ONA VASKEVIČIUS
(VAKARAS)

GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue

Val. pirm., antrad., ketv. 6-8 val.
vak., penktad. ir šeštad. 3-4 popiet.
ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. Ofiso PR 6-6446

DR. F. C. WINSKONAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

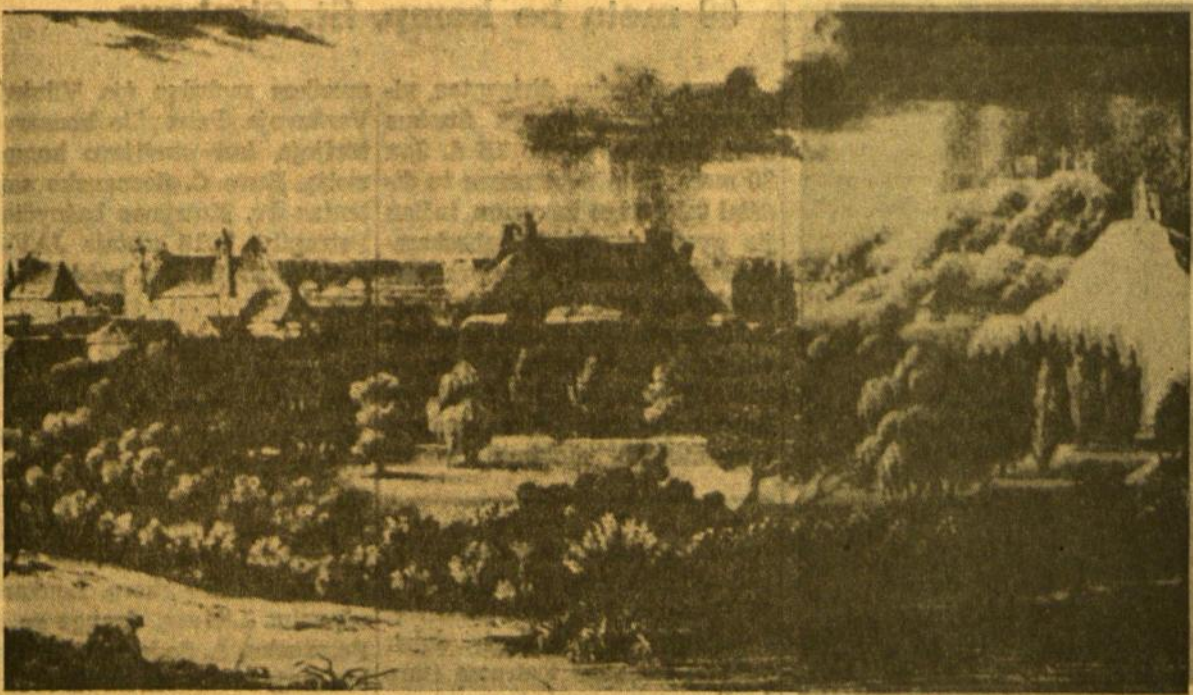
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4856

Val. pirm., antr., ketv. 3-8 ir 6-8
penktad. 3-8. Šešt. pagal susitarimą.

SKELBKITE "DRAUGE".

Vilniaus bernardinų sodo ir vienuolyno vaizdas 19-tame amžiuje. Dailininkas K. Račinskis, litografas I. Ozienblovskis.

Vilniaus pašvaistei žėruojant

Dariaus Lapinsko muzikinio spektaklio išvakarėse

Kai naktis išdildindavo ant sienos kabančiame žemėlapyje Lietuvą dalinančią gėdos liniją, mes praverdavome langą ir nuo šios pusės demarkacijos linijos gėrėjomės Vilniaus miesto šviesų pašvaiste, bandydami išgirsti mūsų senosios sostinės ritmą. Tačiau vien tik svaiginanti tyla atsimušdavo į mūsų veidus ir nukreipdavo mūsų akis į ant stalo begulintį lietuvių liaudies dainų rinkinį. Tada mes jį atskleisdavome, ir iš jo pradėdavo sklisti žavingiausios melodijos, bylojančios apie mūsų Vilniaus dainingą praeitį. Šių vieno lietuvių poeto prisiminimų dvasioje bus ir šis jubiliejinis dainos, žodžio, judesio ir šviesų spektaklis „Vilniaus pašvaistė“.

Pirmoji dalis — Graudžioji

Išjos brolis į kariužę,
— Kada, broli, tu parjosi? —
— Lauk, sesute, pusę metų,
— Nesulaukus pusę metų...
— Perbėg žirgas, parprunkštuoja.
— Kur palikai mano broli? —
— Vilniaus lauke ant smiltynų
— Ant šonelio vėjelį gėrė...
— Aukštelininkas žvaigždeles skaitė...

Šioje dalyje lietuvių liaudies dainų melodijomis ir tekstais atpasakojamas tragiškas bernelio — broliuko, išėjusio kariužei į Vilniaus miestą, likimas. Čia dainininkai, pasakotojai ir kalbantis choras — vietomis solistiniai, vietomis įsijungdami į gana sudėtingą liaudišką polifoniją — piešia graudžiąją mūsų sostinės pusę, kur mūsų kaimo vyrai buvo surenkami vienam ar kitam karui ir iš kur dažnas jų neįgrįždavo atgal pas savo mergelę — seselę.

Antroji dalis — Meilioji

Surūko, rūko — rūko, surūko
Vilniaus laukai.
Ko rūko, rūko, — rūko, rūko,
rūko Vilniaus laukai.
Parvedė, vedė — vedė, parvedė
broliu martutę — martuzėlę.
Parvedė brolis, — vedė broliu
martutę — martuzėlę — martuzėlę.

Šioje dalyje sublizga Vilnius, kaip meilės miestas. Čia bernelis susiranda mergelę, parsiveža namo į kaimą, tačiau ne visada namiškiams sekasi atspėti jos užgaidas. Nenori ji nei dainuoti, nei šokti, nei sėsti už stalo. Tik kai tėvutis pasiūlo: „Prašom,

martute, išgerk kupkele“, tada martutė nušvinta ir labai linksmi atsako: „Jei žali vynai, tada išgersiu, padėkavošiu“.

Trečioji dalis — Linksmoji

Buvo dėdė Vilniuj,
Gal buvo, gal nebuvo,
Aš, dėdyt, nežinau, ir namie nebuvoau.
Buvo, buvo, kaip nebuvo.

Šio liaudiško kontrapunkto forte prabėga mozaikiškas lietuvių kaimo humoras, kuris savo absurdiškumu ir samojum prilygsta geriausiems šių dienų absurdiškimui.

Toliau sekančiame interlude šokio judesiu vaizduojama žavingoji Vilniaus apylinkių gamta, kur ir vėl pasirinkta Jeronimo Kačinskio simfoninis kūrinys „Neris ir Vilnelė“.

Ketvirtoji dalis — Didingoji

Šiai daliai žodinis tekstas paimtas iš neseniai pasirodžiusios

Kazio Bradūno knygos „Po kalbais su karalium“, gi muzikinė dalis išvystoma iš populiariosios liaudies dainos „O ant Vilniaus aukštų kalnų“. Čia, lygiagrečiai vystant dvi temas, yra pasiekiamas kulminacinis taškas dainoje: „Jau sumušė ir į būgnus, sužavė ir į varpus, jau perkalbėjo Vilniaus valitaitę, į karietą įsodino“, o tekste „Bėga kaukai slėpt rūpintojėlio, laumės plauna kryžių vakarę, žviečia saulė, o nėra šešėlio, pučia vėjas, nešioja giria“. Po to stiprus dramatinis akcentas ir vėl tyliai užbaigiama ši didingoji dalis, kaip ir tylos Vilnius dieną ir naktį, bežvelgias į mus iš anapus Atlanto.

Šis Vilnians, kaip sostinės, 650 metų jubiliejui Dariaus Lapinsko parengtas, apipavidalintas ir savo paties muzikine gija surištas spektaklis įvyks Jaunimo centro didžiojoje salėje, Chicagoj, spalio 14 d. (sekmadienį) 4 val. popiet. Rengia „Margutis“ krp.

TEILHARDO RAŠTŲ LIKIMAS

(Atkelta iš 2 pusl.)

Dievas ir t. t. Tuo tarpu kas sakosi, „negalys pasaulio — net ir fizikinio požiūriu — įsivaizduoti kitaip kaip tik didžiulio dvasios judesio pavidalą“ ir todėl ryžtasi rašyti „dvasios fiziką, ne metafiziką“ (Teilhard, Zanta, 89), tas savaime atsiduria labai slidžiam dviprasmybės kelyje, pažadinamas įtarimo, kad čia turime reikalo arba su dar labai neišvystyta mintimi, aptemdinta daugybe metaforų, arba su daugiau ar mažiau slaptu monizmu, tegu jis ir vadintųsi spiritualizmu vardu. Todėl jėzuitų ordinas ir darė skirtumą tarp Marechalio ir Teilhardo, nors abiejų pastangos buvo naujos, drąsios, tradiciškai nepaprastos; Jeigu tad G. Valančius, priekštaudamas dabartinį Teilhardo kritiką, klausia, ar „jėzuitai — teologijos ir filosofijos ignorantai?“ („Laiskai lietuviams“, 1973, 3, 96), tai reikia į tai aiškiai atsakyti: jokių būdu. Jeigu jie būtų buvę ignorantai, nebūtų darę skirtumo tarp Marechalio ir Teilhardo: jie būtų šio skirtumo net neįsprendę.

4.

Negaleidamas savo raštų skelbti viešai, Teilhardas vis dėlto nemetė plunksnos. Tačiau jis rašė, kaip pripažįsta broliui, „savam privačiam archyviui“ (Pilger, 168-69). Rašyti gi šiam archyviui yra visai kas kita, negu rašyti viešumai. Šia prasme yra teisingas A. Paškaus apgalvestavimas, „kad bažnytinė cenzūra, uždraudama spausdinti filosofinius, teologinius Teilhardo raštus, atėmė vienintelę progą ir autoriaus ir kriti-

kų vaisingam dialogui“ (Paškus I, 1, 14). Iš tikro, raštų paskelbimas būtų privertęs Teilhardą giliau permąstyti ir aiškiau išdėstyti nevieną savo idėją. Savo ruožtu tai būtų paskatinę ir kritikus bei šalininkus griežčiau įžvelgti tiek Teilhardo teirijos vertę, tiek jos trūkumus. Dabar Teilhardo veikalai yra pasilike niebe dialogas su viešuma, bet tik monologas su saviimi pačiu. Tai tik apimtai ir net nuotrupos, rašyti arba tik sau pačiam, arba savo artimiausiems draugams — be žvilgio į kritikus ir į visuomenę ir todėl be reikalingo tikslumo bei griežtumo.

O kad Teilhardas būtų savo raštus jį išleidimo atveju tikslinę, rodo jo elgesys su „Le phenomene humain“. Vykdamas Romon 1948 metais prašytų šiai knygai leidimo, jis pasiėmė jos rankraštį ir pradėjo jį perdirbinėti, belaukdamas atsakymo į savo prašymą. „Šiuo tarpu aš rankraštį pertaisau pagal pastarąsias dvi (ordino cenzorių, Mc.) revizijas“, rašė jis H. Breuil (1948. X. 28). „Visą tekstą nuseėjau i-taškai, įtarpų pavidalų padariau dvylikos puslapių santrauką užbaigai. Ir dabar iš tikro tikiu, kad šiomis patalios... pirmą kartą tekstas tik laimėjo“ (Pilger, 86). Nėra abejonės, kad Teilhardas savo raštus būtų dar labiau tikslinę, jei būtų turėjęs prieš akis ne tik ordino cenzorius, bet ir pasaulio mokslininkus bei jų pastabas.

Bet ir neleidžiami spausdinti Teilhardo raštai vis dėlto plito — šiandien sakytume „samizdat“ būdu. Ilgametė jo sekretorė juos perrašinėjo, multiplikavo ir platino, „vos galėdama patenkinti pakla-

tuoj pat pradėta šie nuorašai rinkti, grupuoti ir leisti. Iš jų tad ir susidarė dabartiniai Teilhardo veikalų tomai.

Tačiau kaip tik dabar ir kyla klausimas: kiek šie nuorašai yra autentiški? Ar jie yra tokie, kokie buvo išėję iš paties Teilhardo plunksnos? Ar jie nėra „pataisyti“ bei „papildyti“? Kad tokiai abeijonei esama pagrindo, rodo šis pavyzdys. Vienaime Teilhardo rašto „Le Cœur de la Matière — Medžiagos širdis“ (1950) nuoraše pasaulio sukūrimas yra vadinamas absoliutinės Būties patobulinimu (perfectionement), kitame nuoraše — šios Būties patenkiniu (satisfaction); kuris po- sakis yra Teilhardo? Nes juodu kiekvienas reiškia visai ką kita. Dievo patobulinimas pasaulio sukūrimu yra nesąmonė filosofiskai ir eziologiskai. Tuo tarpu Dievo patenkimas pasaulio sukūrimu yra visiškai priimtina sąvoka, nes Dievas kuria iš meilės ir pasaulio sukūrimu šią savo meilę kaip tik patenkina.

Gal tai paaiškintų ir tą sunkų priekaištą, kurį tėv. T. Žiūraitis OP daro H. de Lubacui, esą šis nepateikias autentiškos Teilhardo, o kurias savą teilhardistiką: „Teilhardistika — tai netikras, iškreiptas teilhardizmas“ („Darbininkas“ 1973 nr. 25, p. 6). Lubaco „teilhardistikoje“ labai dažnai (ne visada) randame iš esmės pakeistą teilhardizmą... Todėl Lubacas savo net svarbiausiam veikalui apie Teilhardą (plg. santr. „Lubac, Mc.) yra paskelbęs savo kūrybos teilhardistinę, o ne paties Teilhardo kūrybos autentišką vadinamąjį mokslą — teilhardizmą“ (t. p.) Tėv. Žiūraitis pateikia ir porą pavyzdžių šiomis kraipom: užuot „Krikščionybė“ Lu-

Wystan Hugh Auden

Daina: Sustabdykit visus laikrodžius

Sustabdykit visus laikrodžius, išjunkit visus telefonus,
Sultingu kaulu prilaukykit šuns lojimą,
Nutildykite pianinus ir duslais būgno dūžiais
Išneškit karstą, raudotojai teatinie

Leiskit tektuvams dejuojančiai suklotis danguję,
Jame dūmais įrašant: Jis Yra Mies,
Užriškite ant miesto balandžių baltųjų kelių popieriaus
kaspinus.

Judėjimo policija temūt pirštinei judom.

Jis buvo mano šiaurė, mano Pietūs, mano Rytai
ir Vakarai,
Mano darbo savaitė, mano Sekmadienio poilsis,
Mano vidurdienis, mano vidurnaktis, mano šnektas,
mano daina;
Maniau, kad meilė išliks amžinai: Suklydau.

Dabar žvaigždės jau nebereikalingos; gesinkite
kiekvieną:
Iškrastykit mėnulį ir išardykite saulę;
Išpilkite lauban vandenynus, sušluokite miškus:
Nes jau dabar geruoju nieko gero neišeis.

Musée des Beaux Arts

Kančia jie niekada neklydo
Senieji Meisteriai: suprato jie gerai
Jos žemiškąją tūtį; ateinant jai,
Kai kūs nors kitas valgo, langą atidaro ar tik
nuobodžiai pasivaikština;
O kaip, kai vyresnieji pagarbiai, aistringai laukia
To stebaklingojo gimimo, vis turi būt voiku,
Kurle ne taip labai ir benorėjo, kad šitaip atsitiktų,
Jiems čižnėjant pamiškes prūdely.

W. H. Auden, vienas žymiausių angliškai rašiusių XX amžiaus poetų, mirė rugsėjo 29 dieną, sulaukęs 66 m. amžiaus, savo namuose netoli Vienos, Austrijoje, kur jis kasmet kelis mėnesius pagyvendavo. Buvo gimęs ir išsimokslinęs Anglijoje, bet vėliau apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstybėse, o nuo 1946 metų jau turėjo ir šio krašto pilietybę. Taip dviejų didelių šio šimtmečio poetų keliai savotiškai prasilenkė: T. S. Eliot (1888-1965) buvo gimęs ir išsimokslinęs Amerikoje, bet vėliau persikėlęs į Angliją ir tapęs jos piliečiu. Išleisti W. H. Auden poezijos rinkiniai: Poems (1930), The Orators (1932), The Dance of Death (1933), Look Stranger (1936), Another Time (1940), The Double Man (1941), The Age of Anxiety (1947, laimėjo Pulitzerio premiją), Shield of Achilles (1955, laimėjo American National Book Award). Pirmuosiuose savo rinkiniuose W. H. Auden labiau užgriebė socialines bei visuomenines temas, vėliau labiau pafiniko į filosofinius, net religinius kodus. Ir paskutinė jo poezijos knyga, išleista 1972 m., pavadinta „Epistle to a Godson“.

Tie Meisterai niekad nepamiršo,
Kad būtina net ir šierpioji kontinystė
Vis vien kariam kaimpe ar vietoj sijauktojų,
Kur šnės velka šimtišką gyvenimą ir budelio arklys
Savo pasturgali, niekuo nedėta, į medį pasikaso.

Pavyzdžiui, ir Brueghelio „Ikare“ kaip viskas nusigrįžta
Gana ramiai nuo tos avarijos; artojas gal
Girdėjo pliaukštelėjimą, neatsakytą šauksmą,
Bet jam tai buvo nesvarbi nelaimė; saulė gi švietė taip
Kaip ir turėjo šviesti į baltąsias kojas, pradingstančias
Zalajam vandeny; ir tas brangus, trapusis laivas
turėjo pamatyti
Kažką taip mostabai — berniuką iš padangų
krinant,
Bet laivas skė savo paskirtį ir planėd smu ramiai tolyn.

Vertė Jurgis Bradūnas

Pieter Brueghel (vyresnysis, olandas 1520 - 1569) Ikaro kritimas
Paveikslas yra Karališkame muziejuje, Briusely, Belgijoje

Aragones, šiuo laikų leideja (Ge-

siminis, 15). Teilhardo raštų likimą stipriai apsprendė ir, atrodo, atėityje dar ilgai apspres jėzuitų ordino gincas su Teilhardo gimimėmis dėl autoriaus teisų paveldėjimo: kam jos priklausė mirusiojo vienuolio atveju — jo ordiniui ar jo giminei? Pagal bažnytinis kanonus po iškilmingųjų apžadų „visos gerybės, bet kokiu būdu vienuoliui priklausančios“, pereina ordino žinion (CIC, can. 582, 1). Tuo remdamasis, jėzuitų ordinas, Teilhardui mirus ir jo giminei pradėjus leisti jo raštus, iškelė Prancūzijos teisme bylą — ir pralaimėjo. Prancūzų teismas autoriaus teisų paveldėjimą pripažino Teilhardo giminei. Tėv. T. Žiūraitis teisingai šiuo atžvilgiu pastebi, kad „visi svarbiausi Teilhardo rankraščiai (vadinasi, tieji, kurie buvo paslėpti „samizdat“ būdu, Mc.) priklauso ne nuo jėzuitų“ (t. p.). Jeigu tačiau jėzuitų ordinas šią bylą būtų laimėjęs, tai žinant ankstesnį jo nusistatymą Teilhardo raštų atžvilgiu, vargu ar mes šiandien kalbėtumėmės bei ginčytumėmės jį reikalu. Nedavęs šiem raštų leidimo, esant jų autoriui gyvam, vargu ar ordinas būtų ryžsis juo leisti, autoriui mirus, kai raštų jau nebegalima pataisyti ar papildyti. Ar tokio atveju turėtume „Teilhardo fenomeną“ iš viso?

Bet esama dar vienos šio ginčo pusės. Teilhardas, būdamas gyvas, plačiai susirašinėjo su ne vienu jėzuitu: P. Charles, G. Foch, H. de Lubac, J. Marechal, A. Valentin ir kiti, nekaltant jau apie jo laiškus provinciolui Lyone ir generolui Romoje. Visi šie raštai dabar yra ordino žinioje. Ar jis ryšis juos kada nors paskelbtų? Bent ligi šiol nema-tyti šia linkme jokių pastangų. O

šių Teilhardo raštų paskelbimas būtų didžiulis ir svarbus — kai kuriais atvejais net lemtingas — papildas giminių bei draugų rankose esantiems — paskelbtiems ir nepaskelbtiems — raštam: jų autentiškumui ir jų prasmėi. Jie parodytų, kokia linkme iš tikro išsivystė Teilhardo mintis (laikais draugam) ir kiek Teilhardas iš tikro buvo pasi-ruošęs savo mintį derinti su amžinais Krikščionybės principais. Tokiu atveju gal baigtusi ir ne viena dviprasmybė, persisverdama vienon ar kiton pusėn.

(Bus daugiau)

SVARBIOJI ENCIKLIKOS DEŠIMTMETIS

Demokratinų institucijų studijų centras susirūpino paminėti 10 metų sukaktį nuo paskelbimo popiežiaus Jono XXIII enciklikos „Pacem in Terris“, kurioje sprendžiami tarptautinės taikos ir socialinės gerovės pagrindai. Minėjime Washingtono spalio 8 — 11 d. svarbiausiu kalbėtoju paskelbtas Notre Dame universiteto prezidentas kun. Th. Hesburg.

ATSINAUJINIMO IR SOCIALINIŲ REFORMŲ CENTRAS

Kolumbijoje naujai sudarytas Bažnyčios atsinaujinimo ir socialinių reformų centras, kuris tiems uždaviniams ugdy vadovus iš kunigų, vienuolių ir pasauliečių tarpo.

BAŽNYČIOS TEISIŲ SPECIALISTŲ SUVAŽIAVIMAS

Kanonų teisės draugijos suvažiavimas šaukiamas spalio 15 — 18 d. Washingtono. Pagrindinis kalbėtojas bus arkv. L. Bernardini (Cincinnati).

Winslow Homer meno paroda

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Šiuo metu Chicagos Meno institute vyksta vieno iš didžiausių devynioliktojo šimtmečio amerikiečių dailininkų Winslow Homer apžvalginė meno kūrinių paroda, apimanti jo visų kūrinių laikotarpį paveikslus ir jo naudotas technikas.

Dailininkas Winslow Homer (1836-1910) gimęs Bostone, Mass., yra vienas iš labiausiai pasižymėjusių amerikiečių dailininkų. Nepriklausęs jokiai meno srovei, jis, kaip ir kiti jo bendra laikais menininkai Thomas Eakins ir George Inness save vadino nepriklausomaisiais.

Nors dailininkas Homer visai neseniai gyveno, tačiau nėra daug žinių apie jo privatų gyvenimą. Nėra net žinoma, kad jis būtų baigęs ar mokėjęs kurio nors meno mokykloje. Yra tik žinoma, kad jis, būdamas 19 metų, privačiai mokėsi grafikos ir buvo lankęs kelias pamokas Brooklyno National Academy of Design. Be šių trumpų akademinių studijų, kurios ir taip nelabai jam patiko, galima sakyti, kad menininkas Homer buvo, pilna to žodžio prasme, savamokslis. Turėdamas nepaprastą įgimtą talentą, jis pats sau išsprendė visas technines problemas nuo paprasto anglies pieštuko iki spalvoto aliejaus.

Dailininkas Homer, būdamas 25 metų, tapo žurnalo "Harper's Weekly" iliustratoriumi. Šitas darbas, užtrukęs 17 metų, davė jam progos ir patyrimo tebeti žmones natūraliose gyvenimo aplinkose. Šio žurnalo vadovybės išsiųstas į Amerikos pietinį karą fiksuoti karo veiksmus. Homer tačiau nesirūpina nei karo žiaurumais, nei jo moralizavimu. Jis piešia kareivius, poilsiaujančius prie palapinių ir svaiojančius apie paliktus namus.

Iš "Harper's Weekly" šioje parodoje matome jo medžio raižinius, vaizduojančius linksmas, nuotaikingas gyvenimo scenas, kuriose dažniausiai figūruoja gracingos moterys, čiūoziančios ant ledo, vaikščiojančios pajūriais, uogaujančios.

Bet dailininkas nepasitenkina vien tik iliustravimu, jis kartu kuria savo privačius, asmeniškus paveikslus. Kuriam laikui dailininkas Homer išvyksta į Prancūziją. Nors čia aplink matome impresionistų kūrinius, tačiau jam tie kūriniai nepadarė didelės įtakos. Jis negali spalvai skirti pagrindinio dėmesio, kaip tai daro impresionistai, nes pagrindinis dėmesys jo meno kūriniuose yra pats objektas, atvaizduotas aiškiai ir tikroviškai. O tas pagrindinis jo objektas yra žmogus, nuolatiniame santykiuose su gamta. Kadangi Homer nuolat žavėjosi gamta, todėl jis taipgi nepiešia vien tik savo studijoje, bet išeina į laukus, į gamtą, į pajūrį. Kai kiti amerikiečiai dailininkai, kaip Church, Bierstadt ar Moran, tapo didžiausias šio kontinento neapgyventas panoramas, Homer, priešingai, tapo paprastas, nereikšmingas, kaimietiško gyvenimo scenas. Šio laikotarpio kūrinių yra gana linksmos nuotaikos, nes jie yra pilni vidutinio saulės šviesos, su aiškiai šviesiomis spalvomis ir linijomis.

Po 15 m. dailininkas Homer išvyksta į Angliją, kur apsigyvena prie jūros. Čia, stebėdamas žvejų sunkų gyvenimą, jis piešia žmogaus nuolatinę kovą su jūra. Šiuose kūriniuose jo moterys jau nebėra gracingos, kaip anksčiau, bet herojiškos, dirbančios

su žvejais. Dabar jo kūrinių įgauna sunkesnes, tamsesnes spalvas, apvalesnes formas išreikšti toms nuolatiniams žmogaus ir jūros grumtynėms.

Sugrįžęs iš Anglijos, dailininkas Homer pabėga nuo miestų civilizacijos, apsigyvena vienas Maine pakrantėje vienišame, uolėtame, išsiklūsiame į Atlantą pusiasalyje, kurio pakrantes nuolat daužo vandenyno audros. Čia jis įsirengė studiją, kurioje ir praleido visą savo likusį gyvenimą. Čia dailininkas ir mirė. Retkarčiais iš šios savo vienuos dar išvykdavo į Floridą, Bermudų ar Bahamų salas. Šioje Chicagos Meno instituto parodoje ir matome jo šių išvykų kūrinius, vaizduojančius palmes, džungles ir vietinių gyventojų pajūrinę buitį.

Nors dailininkas Homer dėl nežinomų priežasčių atsisakė nuo visų ir įsikūrė Atlanto pakrantėje, tačiau jo kūriniuose neįaučiama jokio kartėlio žmogui. Jis ir toliau tebemyli žmogų ir jūrą, niekada nesibaigiančią, audringą juodviejų draugystę. Ši žmogaus ir jūros bei gamtos draugystė nuolat kartojasi Homero kūriniuose. Kai kuriuos tos pačios temos paveikslus jis net perpiešia skirtingose technikoje.

Iš kelių dailininko pasisakymų apie meną sužinome, kad jo meno filosofija buvo labai paprasta, natūrali, realistinė. Nors jis pats sakė, jog viską daro taip, kaip tikrovėje atrodo, tačiau menininkui yra neįmanoma nupiešti meno kūrinių taip realistiškai, kad jame nebūtų jaučiama paties kūrėjo įžvalgumas ir žmogaus, gamtos ir vandenies interpretacija. Homer yra lyriškas ir poetiškas tapytojas. Jis ne tik sukuria kasdieninį gyvenimą, bet jo net ir silks, pagautos žvejų tinkle, yra linksmai spragsinčios, jo žuvis, išsokusios iš vandens, yra pilnos pokštų.

Dailininko Homer meno kūriniuose matome nepaprasto talento techniką tiek grafikoje, tiek akvarelėje, tiek aliejuose. Ypatingai Homer minėtinas kaip vienas geriausių akvarelistų. Jo akvarelės nelabai daug skiriasi nuo aliejų. Vandeniniai dažai, išgauna sodrias, turtingas, giles spalvas, ko visai nepaprasta matyti akvarelėje. Pats dailininkas pripažino savo sugebėjimą susitvarkyti su vandeniniais dažais. Jis sakė: "Aš gyvenau ateityje savo akvarelėmis". Ir dabar, pamąčius jo meno kūrinius, yra labai aišku, kodėl dailininkas Winslow Homer ligšiol tebegyvena meno pasaulyje.

500 metų nederlandų knygai

Lietuviai rašytojai tremtiniai 1947 metais Vokietijoje ryžosi pastatyti paminklą Mažvydui ir jo Katekizmui 400 metų (1547-1947) knygos sukakties proga, išleidami metraštį "Tremties metai. Gi. Niderlandų knygos 500 metų (1473-1973) suakcentuotai paminėti šiais 1973 metais Briuselyje, Karališkojoje bibliotekoje, suruošta paroda nederlandų knygų spausdinimui paminėti. Parodoje išstatyta įvairių senovinių spausdinimo prietaisų — mašinų, surinktų iš 60 spaustuvių, ir 250 įvairių dokumentų, vaizduojančių mūsų šiandieninės

Winslow Homer (amerikietis, 1836-1910)

Iš dailininko darbų apžvalginės parodos Chicagos Meno institute

Silkių žvejai

Londono horizontuose

"Encounter" žurnalo dvidešimtmis

1953 metai Europoje dar tebebuvo metai susirūpinimo, kad reikia gelbėti kultūros vertybes. Atrodė, kad tos vertybės yra atsidūrusios pavojuje galutinai sunykti, ir susirūpinti jomis skatino taip pat dar politiniai motyvai — tai buvo šaltojo karo įtampos metai. Tai anuomet nemaža gyvybės rodė Kongresas už kultūros laisvę parūpino pinigų, ir Londone buvo pradėtas leisti mėnesinis "Encounter" žurnalas, kuris išlaikė ištisą dvidešimtmetį (geriausiu metu jo būdavo išparduodama 40.000 egz., dabar 24.000).

Žurnalas, kaip dabar tvirtinama, nebūtų išsilaikęs, jei būtų buvęs skirtas vien tik literatūrai. Jame vis buvo ir literatūros, ir istorijos, ir visuomenės klausimais straipsnių, ir politikos. Neišskėlė jis naujų rašytojų, kaip anksčiau leisti "Horizon" ar "New Writing". Bet kai kurie Koestlerio, Trevoro — Roperio, Nancy Mitford, Muggeridžo, Crossmano ir kitų straipsniai sukelė platesnių intelektualinių sluoksnių dėmesį. Žurnalas, kaip prof. Kermodė sako, yra aukšto intelektualinio lygio ir vienas toks ir pats geriausias, kokį britai turi. O kadangi jis po truputį pasklinda ir kituose anglų kalbą vartojančiuose kraštuose (pvz., Indijoje būdavo išplatinta iki 5.000 egz., bet kai buvo pakelta kaina, skaitytojų skaičius nukrito iki 600), tai jo svoris gal ir neginčytinas.

Redaktoriai prisipažįsta, kad šaltajam karui jų žurnalas tiesiogiai nepasitarnavo. Dabar, žinoma, visiškai pasikeitė sąlygos. Bet linija buvo ir pasiliko antikomunistinė. Buvo spausdinamas Pasternakas. "Encounter" pats pirmasis pradėjo spausdinti Abram Tertz slapyvardžiu pasirašytus Siniavskio darbus. Visu-

menė juk ir žiūrėjusi į žurnalą, kaip i antikomunistinį, proeuropinį, proamerikinį reiškinį.

Dabartiniai redaktoriai — nėra tos nuomonės, kad maždaug prieš dešimtį metų kilęs skandalas atsiliepė į skaitytojų skaičių. Tada pasklido gandai, kad žurnalo leidimą pinigais remia Amerikos Central Intelligence Agency. Triukšmo įtakoje atsistatydino bent du redaktoriai, tarp jų garsusis anglų poetas Stephen Spender. Nuo tada parama pradėjo teikti "The Daily Mirror" dienraštį leidžianti bendrovė.

Dainininkės Callas balsas ar tuštynė?

Esu skaitęs, kad Italijoje gyvenanti garsioji dainininkė graikė Maria Callas numetė šiek tiek riebalų, dėl to ir dainuoti jai sunkiau. Bet ji vis tiek tebėra garsi, gal būt, ir kaip dainininkė, o iš dalies gal ir dėl tų visokių gandų, kad ji labai bičiuliavosi su laivininkystės magnatu milijonierium Onassiu ir varžėsi su prez. Kennedžio našle dėl jo rankos.

Callas populiarumą rodo norinčių į jos koncertus patekti žmonių skaičius. Ji buvo pažadėjusi Londone dainuoti rugsėjo 22 d. ir lapkričio 26 ir 30 d.d. Bet staiga ji pranešė, kad to pirmojo koncerto negalėsianti turėti, nes akių specialistas liepė bent 6 savaites ilsėtis. Tada laikraščiai ir parašė, kad salėje, kurioje ji turėjo koncertuoti, tėra tik 3000 vietų, o bilietus norėjo gauti daugiau kaip 25.000 žmonių. Ta salė — garsioji Royal Festival Hall. Bilietus parduodant, buvo žiūrima, kad niekas negautų daugiau kaip du. Net ir taip griežtai tvarkantis, vis tiek juodojoje rinkoje buvo pardavinėja mi bilietai į tą koncertą po 110 svarų (260 dol.). Pagarba menui ar tuštynė? Ką čia gali žinoti.

Be kita ko, į tuos lapkričio mėn. numatytuosius koncertus

kad tuo pačiu ir Olandijoje ir Belgijoje, visai be ryšio su Gutenbergu, jau buvo pradėta spausdinti jo metodu. Tiksliai to lokalizuoti nepavyko.

Tačiau tikrai žinoma, kad jau 1472 metais Dirk Martens iš Aalt, Belgijoje, atspausdino knygą, kurią užbaigė įrašu: "Impressum Alost in Flandria". (spausdinta Aalste, Flandrijoje), o 1473 metais ir Ketelaer ir Leempt Utrechte, Olandijoje, pradėjo spausdinti knygas Gutenbergu metodu.

Paroda Briuselyje, Karališkojoje bibliotekoje, bus atdara iki spalio 27 d. Po to lapkričio ji bus perkelta į Utrechtą, į Olandiją. (Al. Tenisonas)

30 metų be komp. St. Šimkaus

Kompozitorius, dirigentas, vienuomenininkas Stasys Šimkus mirė 1943 m. spalio 15 d. Jau 30 metų, kaip nebeturime to didžiai talentingo žmogaus, tačiau jis gyvas mums jo tebeskambančiose dainose, kurių yra harmonizavęs apie 200 ir originalių sukūręs per 500. Mažą žemio kalvio sūnus savo gabumais įstengė iškilti į mūsų muzikų viršūnes. Buvo pažnytinio choro narys, vargonininko mokiny, vėliau

muzikos mokslus ėjo Vilniuje, Varšuvoje, Petrapilio konservatorijoje, kur studijavo kompoziciją. Buvo Č. Sasnausko asistentas šv. Kotrynos bažnyčioje Petrapily. 1915 metais JAV-se surinko 26.000 dol. pabėgėliams šelpiti.

Kaip parvykdamas atostogų Lietuvoje, taip ir JAV-se ruošė koncertus, organizavo chorus ir jiems vadovavo bei dirigavo parodydamas daug energingumo muzikiniame gyvenime. Chicagoje vadovavo Birutės chorui. 1920 m. grįžęs Lietuvon, Kaune suorganizavo didelį chorą. Lenkams užpuolus Lietuvą, drauge su K. Petrausku, A. Sodeika ir K. Binkiu stoji savanorių kultūros skyriui ir važinėjo su koncertais fronte. Vėliau kai kurį laiką gilinęs studijas Leipcege. Klaipėdoje atidarė muzikos mokyklą, virtusią konservatorija. Leido Muzikos žurnalą.

1931 paskirtas Valstybės teatro dirigentu, porai metų buvo pasiūstas Vakarų Europon pasitobulinti. 1940 m. baigė kurti operą Pagirėnus. Vadovavo lietuvių liaudies melodijoms rinkti komisijai ir pats surinko per 2.000.

Kūrybos darbą pradėjęs 1908 m., pateikė mums tokias pamėgtas dainas, kaip Saulėl nusileido, Elisim, broleliai, namo, Kada noriu verkiu, Ant tėvelio dvaro, Vaziavau dieną, Oi varge, varge, Plaukia sau laivelis, Oi greičiau greičiau, Geležinio vilko maršas, Tėve mūsų, Pas močiutę augau, Ei, Lietuvos kareivėliai, Šiltas gražus rudenėlis ir kt. Sukūrė ir instrumentalinę muziką, kantatų, pvz. Atsisveikinimas su tėvyne. Melodinga jo kūryba turi masinio pasisekimo.

K. Krauzė

HOLD IT!

We have a savings plan for your financial future ... and you'll like saving with us. Ask your friends and neighbors about St. Anthony Savings!

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.427	7.418	7.372	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	\$10,000.00	7 1/4%
7.354	7.169	7.118	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	\$ 5,000.00	7%
7.083	6.902	6.863	2 1/2 years CERTIFICATE of DEPOSITS	\$ 5,000.00	6 1/4%
6.872	6.684	6.658	2 years CERTIFICATE of DEPOSITS	\$ 5,000.00	6 1/4%
6.541	6.387	6.353	1 year CERTIFICATE of DEPOSITS	\$ 1,000.00	6 1/4%
5.390			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	\$ 100.00	5 1/4%
5.126			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	\$ 10.00	5%

FREE GIFT!

ELEGANT STAINLESS TABLEWEAR

16 pc. set
Service for 4

Yours Free for opening a new account of \$500 or more . . . or adding the same amount to your present account. Offer expires Oct. 30. Limit one gift per account. Sorry gifts are not mailable.

Saint Anthony Savings

MEMBER F.S.I.C. WASHINGTON, D.C.

1447 South 49th Court Cicero 60650
Telephone 656-6330 and 242-4395

Open Mon. 9-8, Tues.-Thurs. Fri. 9-5, Sat. 9-1; Closed Wed. & Sun.

TABAKAS, JO RŪKYMAS, MAISTO CHEMIKALAI IR VĖŽYS, IMUNOLOGIJA, EVOLIUCIJOS TEORIJA IR VIRUSAI

Iš LKMA IX-jo suvažiavimo 1973 m. rugpiūčio 31 — rugsėjo 2 d. Bostone

P. ŽICKUS

Gamtos ir tikslųjų mokslų sekcijoj, kuriai vadovavo dr. Petras Kaladė, paskaitininkais buvo: dr. Bronius Povilaitis, dr. Petras Kaladė, dr. E. Užgiris, kun. dr. Tomas Žiūraitis, O.P. ir prof. dr. Jucaitis.

Dr. B. Povilaitis kalbėjo apie tabako nikotiną ir rūkymą. Tabakas žmonių pradėtas vartoti kaip stimulus sukelti tam tikriam malonumo pajutimam. Rūkymas yra gana senas pomėgis. Senovės rašytojai savo rašuose minėdavo rūkymą, kur barbarai į kvėpdavo augalų dūmus. Tai mini graikų istorikas Herodotus, romėnų geografai Pomponius Mela ir kiti. Bet tai greičiausiai nebuvo tabakas. Tabakas buvo rastas tik Amerikoje, o iš čia paplito jau visame pasaulyje.

Europą tabakas pasiekė tik XVI-jo amžiaus pirmoje pusėje. Karl Clusius 1574 metais rašė, kad tabakas yra visuotinis vaistas nuo bet kokios ligos. Gi kompozitorius Franz von Liszt rašė, kad jis rūkas visą dieną, bet būtų daug protingiau nerūkyti. Tačiau kas gi būtų iš gyvenimo, jeigu visi žmonės protingai gyventų.

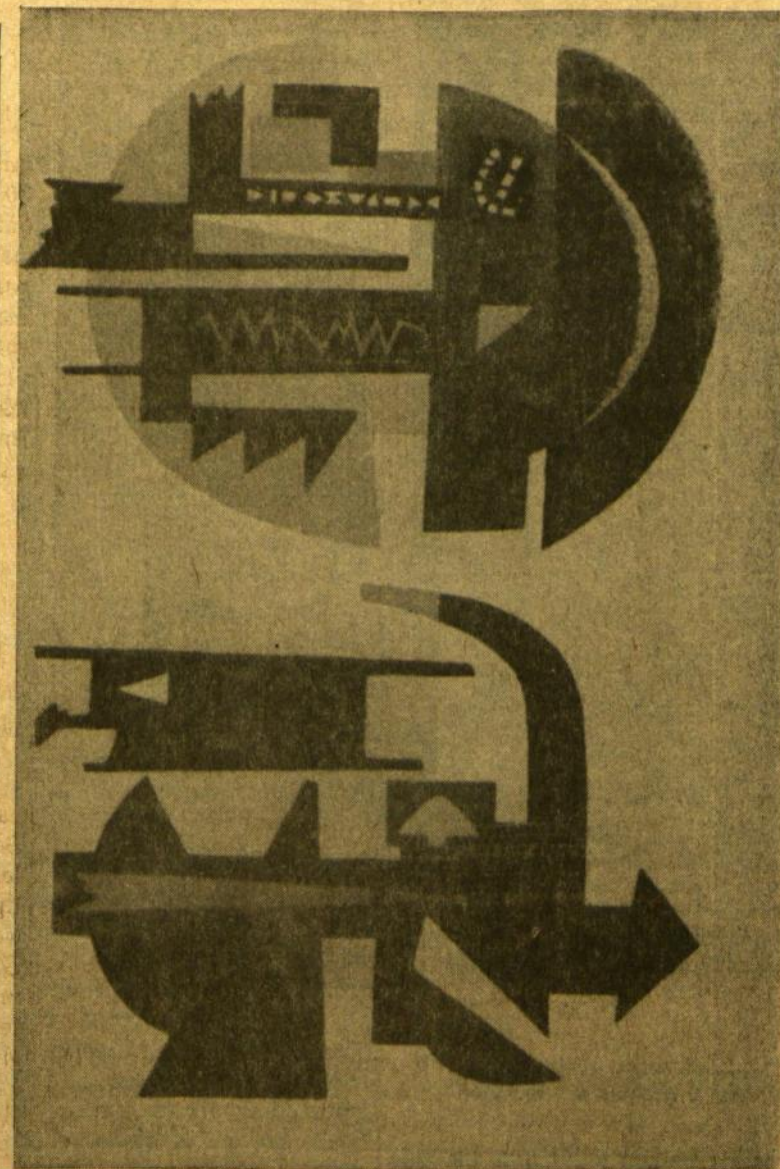
Nikotino gentyje esą priskaitoma apie 60 jo skirčių. Iš jų labiausiai žinomas yra tabakas. Iš viso esą apie 2000 įvairių alkaloidų. Kokia alkaloidų funkcija yra pačiuose augaluose, tikrai nežinoma.

Dr. Povilaitis kalbėjo apie įvairius tyrimus, sukryžiuavimus, auginimą tabako ir vartojimą įvairių alkaloidų įvairiems reikalingam

“Vėžį sukeliantieji cheminiai maisto priedai”. Jis kalbėjo, kad jau 1955 metais maisto gamyboj buvo suvartota 419 milijonų svarų chemikalų. 1965 tas kiekis jau pasiekė 660 milijonų svarų, o iki šių metų tas suvartojimas yra dar padidėjęs.

Maisto gamyboje vartojama 2500 įvairių chemikalų. Esą mums svarbu, kokią įtaką turi tie chemikalai žmogui, ypačiai vėžio sukėlimui. 1963 metais Pasaulio sveikatos organizacijos suvažiavime buvo pareikšta, kad 60 procentų žmonių gyvena karcinogeniniam cheminiam veikime. Tą patvirtinę ir Amerikos Vėžio instituto direktorius. Esą 80 — 85 procentų vėžys savo kilmę yra didžia dalimi išorės cheminių faktorių padarinys. O dr. Boyland savo studijoj sako, kad apie 5 procentai vėžio yra virusinės kilmės, mažiau nei 5 procentai radiacijos ir apie 90 procentų yra chemikalinės kilmės. Amerikos Vėžio ligas sugrupuoja į 3 grupes: biologinės kilmės — virusai, cheminės — chemikalai ir fizinės — X spinduliai ir kitokiai radiacijai veikiant.

Dr. P. Kaladė daugiausia susstojė prie chemikalų, kurie yra surišti su maisto gamyba, kaip aromatiniai, policikliniai, angliavandeniliai. Iš jų minėtini: antracenas, 1, 2 benzantracenas, pyrenas, 1,2 benzpyrenas, 3,4 benzpyrenas ir chotetrenas. Aromatiniai aminai; iš jų: methylaminas, benzidinas, di-

Alfonsas Dargis

Kompozicija (1973)

Iš parodos, Čiurlionio galerijoj atidaromos spalio 12 d.

vies. Rūkyto maisto geči pietūs turi tiek 3,4 benzpyreno, kiek jo gaunamas surūkius 100 cigarečių. Tik vienur kenkiama skilviui, o kitur plaučiams.

Amerikos ir Anglijos mokslininkų tyrimai rodo, kad ir gyvulių vėžys yra 3,4 benzpyreno junginių išdava. Tyrimams pelės buvo maitinamos 100 dienų rūkytu bėkonu. 40 procentų tų pelių susirgo ir gavo tumor — vėžį. Pvz. kepta mėsa ant anglių, kas Amerikoje labai praktikuojama, turi daug tų įtariamų chemikalinių junginių. Geriausias maistas yra virtas mais-

tas, arba pagamintas prie labai mažos temperatūros.

Pvz. karvės pienas turi 100 ar daugiau cheminių junginių. Dalis jų yra įtariamai kaip nuodingi.

Pienė net randama radioaktyvių elementų. Kavos kvapas turi 40 junginių ir dalis tų junginių yra įtariamai kaip kenksmingi, nes gali sukelti vėžį. Buvo daromas bandymas su pelėmis ir jų ros kiauylėmis, jos buvo auginamos taip, kad į jas veikėtų kavos suodžiai. Pelių odoje, pūslėje ir skilvy atsirado vėžys. Kava ir žmones, šalia vėžio pavojaus, dar ir kitais būdais neigiamai veikia.

Maisto pramonė vartoja nitratus ir nitratus. Tie chemikalai yra naudojami, kad pvz. mėsa atrodytų gražiau, lyg visai šviežia, o be to, kad negestų. Tie chemikalai žmogaus skilvyje jungiasi su krauju ir gali būti pavojingi. Kraujuje atsiranda naujas pigmentas. Nitro aminai yra karcinogeniniai. Tačiau maisto pramoninkams nesvarbu žmonių sveikata, o svarbu iš tos pramonės pelnas.

Moteriškas harmonas estrogenas, cheminiai padarytas vadinamas “stilbestrol”. Su to stilbestrol pagalba vištų ūkių laikytojai greičiau išaugindavo viščiukus, ir jie būdavo didesni. Jie įsiūdavo to stilbestro kapsulę į viščiuko kaklą, o tas veikdavo į viščiuko tukimą ir augimą. Vėliau buvo surasta, kad tas harmonas yra kenksmingas ir Amerikos kongresas jo vartojimą viščiukų auginimui uždraudė. Tokių viščiukų galvomis buvo maitinami gyvuliukai mink, kurie turi pukių kailius. Jie nuo to maisto susirgo vėžiu. Tačiau uždraudimas buvo padarytas tik po dvylikos metų, kada buvo žinoma, jog tai yra kenksminga. Tačiau ir po to 1954 buvo leista stilbestrol naudoti gyvuliams. Buvo prapiauna-

ma gyvulio ausis ir į ją įsiuvasma stilbestro kapsulė, kaip viščiukui į kaklą. Dabar yra uždrausta naudoti šios kapsulės ir gyvuliams.

Maisto dažai kaip amaranth, kurie vartojami apelsinų dažymui, orange B, kurie vartojami dešroms, violet, vartojami mėsos šampavimui, raudoni nr. 2, kurie vartojami dešrelėms, gėrimams, ledams yra įtariamai kaip vėžio sukėlėjai.

Kaip iš šios dr. Kaladės paskaitos matome, mokslas ir išradimai iš vienos pusės padeda žmogui, o iš kitos — jį žudo.

Dr. Užgiris kalbėjo apie imunologiją. Dirbdamas General Electric bendrovėje Research and development centre prie New Yorko, jis darė tyrimus Laser

spindulių pagalba ir padarė atradimą, kitaip sakant, surado būdą, kuris labai padeda aiškinti imunologijos reakcijas. Šis jo atradimas turėtų prisidėti prie imunologijos pritaikymo praktiškam gyvenime, ypač medicinoj. Savo paskaitą dr. E. Užgiris demonstravo skaidrėmis.

Kunigas dr. Tomas Žiūraitis magrinėjo evoliucijos teorijos (Nukelta į 6 pusl.)

Aldara...
JIM'S
SHOE SERVICE
3036 W. 63rd Street
Ekspertiškas batų taisymas.
Greitas pataravimas.
Virš 25 metų patyrimas

LIETUVIŲ GRUPĖS KELIONĖ Į ŠVENTĄJĄ ŽEMĘ —

1974 m. vasario mėn. 14 d. 10 dienų kelionė. Programoje: Roma, Jeruzalė, Tiberias, Tel Avivas. Kaina iš Chicago — \$849.00; iš New Yorko — \$749.00.

(Air Fare subject to change and/or government approval).

KALĖDOS LIETUVOJE — PASKUTINĖ 1973 METŲ EKSKURSIJA Į LIETUVĄ. Išvyksta s. m. gruodžio mėn. 19 dieną — 14 dienų kelionė. Iš Chicago — \$800.00; iš New Yorko — \$700.00. Skubėkite registruotis — vietų skaičius ribotas!

PASIDŽIAUKITE VASAROS SAULUTĘ ŽIEMOS METU!

Parūpiname lėktuvų bilietus į Floridą, Californiją, Hawaii, Bahamų Salas ir t. t. be jokio papildomo mokesčio. Rezervuojame vietas laivuose kelionėms po Karibų Jūrą — užmirškite žiemos speigus, naudokitės amžinąja vasara.

Apžiūrėkite mūsų gausų kelionių pasirinkimą — atostogaukit žiemą.

Kreipitis į Walter Rask-Rasčiauską

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643
TELEFONAS (312)238-9787

Darome iškvietimus giminėms pasisvečiuoti Amerikoje, tvarkome kelionių dokumentus.

Mes padidinom mūsų štabą, kad galėtų greičiau išsiųsti paketus. Greitai siųskite savo paketus mums o mes viską sutvarkysime.

PAKETAI - DOVANOS

Į TARYBŲ SĄJUNGĄ SENĄ PASITIKIMA FIRMA

Tarnauja ir toliau savo nuolat augančiai klientūrai 40 metų egzistencijos tradicijose

Jei Jūs esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų mes dėkojame Jums už palaikymą.

McKEY & POAGUE

Real Estate **INSURANCE** Management

Visų rūšių draudimai žemiausiomis kainomis. Mes atstovaujame geriausias kompanijas. Pasitikrinkite. Informacijai kreipitis į

EDWARD PAUKŠTIS

3145 W. 63rd St. - HEmlock 4-4300

Kultūrinė kronika

Garsėja Žemaitijoje gimęs skulptorius

Šalia Antano Braždžio (Londone), šalia Antano Mončio (Paryžiuje), šiuo metu Europoje labai aukštai iškilo dar ir kito skulptoriaus, pasirašančio Samogit, vardas. Skulptorius yra gimęs Vilniškės kaime, Kretingos apskr., 1936 m. Taigi ir jo meno pasaulį jau žinoma pavadė Samogit nurodo žemaiti.

Skulptorius gyvenime turėjo įprogos meno akademijas lankyti Vilniuje, Maskvoje, Leningrade, vėliau Vakarų pasaulyje galėjo susitikti ir artimiausiu metu Lietuvoje (Druskininkuose) gimusių garsiuoju skulptorium Lipchitzu ir padirbėti jo aplinkoje. Visa eilė Samogit parodų įvairiuose Europos meno centruose išsklė jį į pirmąjį šių dienų skulptorių. Jo skulptūrų jau yra įsigiję žymūs meno kolekcionieriai šiuose kraštuose: Prancūzijoje, JAV, Šveicarijoje, Belgijoje, Olandijoje, Italijoje, Rusijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Ispanijoje, Anglijoje ir Skandinavijoje. Jo darbai randami šiuose muziejuose: Villé de Paris — Centre National de l'Art Contemporain, Musée du Havre.

Šiais metais rugpjūčio ir rugsėjo mėn. Samogit skulptūrų paroda buvo Schindler galerijoje, Berne, Šveicarijoje. Prisiustame puošniaus parodos katalogo kampe skulptorius sava ranka gražiai lietuviškai įrašė: "Turiu parodą Berne ir tikiuosi truputį pagarsinti taip jau uždegintą Lietuvos vardą ir kultūrą".

Samogit

Iš dailininko darbų parodos Schindler galerijoje, Berne, Šveicarijoje (žiūr. kultūrinė kronika)

Nauji leidiniai

● **PROBLEMS OF MINORITIES: BALTIC PERSPECTIVES**, Editors: Arvids Ziedonis, Jr. (Muhlenberg College), Rēnī Taapepera (University of California, Irvine), Mardi Valgmae (Lehman College, City University of New York). Association for The Advancement of Baltic Studies, Inc. California State University, San Jose. San Jose, California 1973.

Leidiny 214 psl., kaina kietais viršeliais 8.50 dol., minkštais — 3.95 dol. Knyga užsisakoma šiuo adresu: AABS Executive Office, 366-86th St., Brooklyn, N. Y. 11209. Library of Congress Catalog Card Number: 73-76063.

● **DIEVO APVAIZDOS LIETUVIŲ PARAPIJA, 1908 - 1973**. Southfield, Michigan. Redagavo Jonas Urbanas. Viršelis Stasės Smalinskienės. Spaudė Draugo spaustuvė. Tiražas 1000 egz. Knyga iliustruota nuotraukomis, 112 psl.

● **VINGIS, 1973 m. balandžio mėn.** Sudaryt mokslo ir kultūros

mokslininką A. Chakravarty. Knyga turi 480 psl., kaina 12 dol. 50 ct., išleido New Directions, New York.

Mums malonu, kad viename knygos puslapyje suminėta ir Lietuva: kalbant apie Česlov Milosz, pažymima, kad jis gimęs Lietuvoje. J. Pr.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

Cosmos Parcels Express Corp.

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerei pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarė savo skaitlingą klientūrą, slūgiant

DOVANAS-SIUNTINIUS I LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA.

TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.

VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.

GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių preinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
affiliated with PODAROGIFTS, INC.

prima užsakymus dovanų pažymėjimams, automobiliams, saldytuvams televizijų aparatams, radijo transistorsiams, magnetofonams (tape recorders) ir daug kitoms dalykams, taip pat BUTAMS savo gimnams ir draugams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje. Informacijai ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausiojo įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
488 MADISON AVENUE
(tarp 51 ir 52 g-vės)
Floor 21st

NEW YORK, N.Y. 10022
Tel.: (212) 758-1150/1

SKYRIAI:

NEW YORK, N.Y. 10003, 45 Second Avenue, Tel. AL 4-5456
NEW YORK, N.Y. 10011, 135 W. 14th Street, CH 3-2583
BOSTON, Mass. 02118, 271 Shawmut Avenue, IL 2-1767
BOSTON, Mass. 02127, 389 West Broadway, 268-0068
BUFFALO, N.Y. 14206, 332 Fillmore Avenue, TL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue, BR 8-6968
CHICAGO, Ill. 60603, 3333 So. Halsted Street, WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road, 884-1738
IRVINGTON, N.J. 07111, 762 Springfield Avenue, ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N.W., GL 8-2256
HAMTRAMCK, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Ave., 365-5255
HARTFORD, Conn. 06106, 518 Park St., 246-9473
LAKEWOOD, N.J. 08701, 241 Fourth St., FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd., AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn. 06511, 1329 Boulevard, LO 2-1446
NEWARK, N.J. 07106, 698 Sanford Avenue, 373-8783
PASSAIC, N.J., 176 Market Street, GR 2-6387
PATERSON, N.J. 07505 — 60 Broadway, Tel. 245-2028
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th St., Tel. PO 3-4818
PHILADELPHIA, Pa. 19141 — 4925 Old York Rd., Tel. GL 5-9586
PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street, HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 2078 Sutter Street, FI 6-1571
WATERBURY, Conn., 905 Bank Street, PL 6-6766
WARREN, Mich. 48092, 29200 De Quindre, 1/2 Block North of 12 Mile Road, Tel. 751-6760/1
WOODHAVEN, N.Y. 11421, 94-09 Jamaica Ave., Tel. 441-4712
WORCESTER, Mass. 01610, 144 Millbury Street, SW 8-2868
YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 399 W. Federal Street, RI 3-0440
IRVINGTON, N.J. 07111, 1082 Springfield Avenue, 374-6446

**KONCERTINĖS
YPATINGAS
GITARAS
IR
KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ
IR
TAISO STYGINIUS
MUZIKOS INSTRUMENTUS**

KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

Rašytojas laureatas Eduardas Cinzas Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje

Kuriant kultūrinių penktadienio vakarų tradiciją jaukiai įrengtoje Jaunimo centro kavinėje, kita penktadienį (spalio 12 d.) 8 val. vak. kavos mėgėjai galės susitikti ir pasikalbėti su 1972 m. Lietuvos rašytojų draugijos premijos laimėtoju Eduardu Cinzu. Premija jam paskirta už knygą "Brolio Mykolo gatvė". Rašytojas gyvena Briuselyje (Belgijoje) ir šiuo metu vieši Amerikoje. Oskaričiui bus proga išgirsti jį kalbant literatūrinėmis temomis kavinėje.

Alfonso Dargis Chicagoje

Žinomo mūsų dailininko Alfonso Dargio, gyvenančio Rochesteryje, tapybos darbų paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma spalio 12 d. (kita penktadienį). Tiek amerikiečiai, tiek lietuviai tarpe Alfonso Dargio kūryba kelia nemažą susidomėjimą. Chicagoje jo paroda buvo jau gana seniai, todėl bus visiems labai įdomu pamatyti, ką dailininkas naujo sukūrė pastaraisiais metais.

Mūsų dailininkų darbų išpardavimų paroda

Chicagoje veikianči Lietuvos dailininkų moterų sąjunga ši šeštadienį ir sekmadienį (spalio 6-7 d.) Jaunimo centre, šalia naujos kavinės, rengia labai prieinamom kainomis savo dailės darbų išpardavimą. Tokie išpardavimai yra labai įprasti šio krašto dailės gyvenime, juos laiko nuo laiko organizuoja net ir labai žymios galerijos. Įvairių parengimų ir įvairių dovanų paskir-

Filmų įvairumai

Kai vyras savo žmoną iš proto varo

STASĖ SEMENIENE

Plačiai išreklamuotas, dar daugiau ištrimituotas filmas "NIGHT WATCH" su dviem stipriais aktoriais (Elizabeth Taylor ir Lawrence Harvey) yra kone įgrišęs atkūrimas senos painiausios apie žmoną, kurią vyras bando padaryti nepilnaprote. Šia tema seniau net keli filmai buvo pastatyti su dideliu pasisekimu — "Gaslight" ir "Home Before Dark". Tačiau anie filmai turėjo dailiai vientisą, kad ir gudriai suaržytą turinį, didelę dozę laukiamo netikrumo ir teroro. O taipgi įtikinančiai jautrias herojės, kaip Ingrid Bergman ir Jean Simmons.

O ką mes randame "Night Watch"? Tik gerokai sujauktą pasakojimą, kaip kokį siūlių kamuolį, kuriame nerasi nei pradžios, nei susivoksi, kur pabaiga. Turinį per daug kalbančių scenų, retkarčiais pertrauktų šen bei ten garsinančių momentų.

O nuskriaustos, švelnios herojės vietoje mes matome nepaįmanų tvirtovę, sudarytą (labai rūpestingai!) iš dirbtinės, kosmetikos — Elizabeth Taylor. Negali nė pagalvoti, kad kas nors drįstų ją paliesti, o ką jau bekalbėti apie terorizavimą. Tuo labiau to

nesitiktum iš jos silpnavaio vyro (Laurence Harvey).

Atrodo, lyg jos visas rūpestis sukauptas, kad tik nei plaukėlis nepajudėtų jos šukuosenoje. Apstingusi nors ir prabangiais, plačiais, bet be jokio skonio rūbais, keičianti pusę tuzino perukų, apsikabinėjusi keliais svarais brangenybių, ji panaši labiau į juokingą karikatūrą, o ne skriaudžiamą moterį.

O vis dėlto po tuo dirbtinumo sluoksniu slypi dar vis žavi moteris. Klasikškai taisyklė pūklus bruozai dar puošia jos veidą, o metų ir svary priedai duoda jai daugiau žemišką, labiau gyvenimišką vaizdą.

Šiame filme ji negalėjo pasireikšti nei valdyboje (kaip ji triumfavo filmuose "Suddenly, Last Summer" ir "Who's Afraid of Virginia Woolf?"), nes kartu su Harvey jie buvo slėgti prislėgti akmeniniu filmo teksto svoriu.

Norėta filmą padaryti gėdinti, o išėjo tikrai — perėjimas iš nuobodumo į neskoningumą.

Filmas skiriamas visiems, nežinantiems amžiaus, rodomas apylinkės teatreose.

Chicagoje dvisavaitinis biuletenis. Leidžia lietuviai jėzuitai. Atsakingsis redaktorius: Alg. Kezys, S.J. Biuletinį redaguoja Danutė Vakarė, 7114 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629. Biuletenis siunčiamas visiems, kurie tik jo pageidauja.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIŲ, RADIO
IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIŲ APARATAI

PETKUS MARQUETTE FUNERAL HOME - TĖVAS IR SŪNUS -

TRYS MODERNISKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNHALL 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAKROKAS VISTA
REpublic 7-3800 REpublic 7-6691

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Moderniškos Kopylės:
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorų Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

5307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIĖLIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 8-8572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

SPYGLIAI IR ROVELIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIŪNAS

PAŽANGOS RITMAS

Kas būtų be pažangos? Tikriausia grabas, nes visi mes kojame rojuje sėdėtume, obuolius graužtume ir nuogi vaikščiotume. Pažanga mus iškelia į padanges ir virš jų. Pažanga žmogui, ypač lietuviui, duota, kad jis veržtųsi į aukštumas, taptų laimingas ir kitus laimingais darytų. Va, jeigu žmogus, neklausydamas kokių ten daktarų išvedžiojimų, storių, tai reiškia, kad jis tampa laimingas. Jis ne tik daro gera maisto pramonei, sunaudodamas maistą, bet taip jam reikia didesnių drabužių, ir tai jau neabejotinas pramonės kėlimas. Lietuvis garsėja ne tik tuo, ką jis uždirba ar suvalgo, bet garsėja ir vieta, kurioje jis gyvena.

Kai atvyko į šį kraštą, brolis lietuvis gyveno rūšelyje. Anot to a. a. Valantino, Dieve duok beismą, o dypukas pats atsiras. Taigi pradžioje buvo sklepliai, arba kokios salkutės. Laikui bėgant atsirado buteliai, paskui nameliai, paskui namai, paskui rezidencijos, o dabar jau einama prie rūmų. Va, kai pašaukia kas telefonu, atsiliepi, kad čia ne to ar to rezidencija, bet čia to ir to rūmai. Kalbininkai sūlo nevarčiai rezidenciją, o namus, bet, reiškia manyti, tai tikras nesupratimas, nes namai — tai namai, o rezidencija — tai rezidencija, o rūmai — tai jau rūmai.

Pažanga ir susisiekiame. Pradžioje važiuoti 30,000 dol. vertės autobusai, o vėliau su 300 dol. vertės fordu, o dabar su 5,000 dol. oldsmobliu. Pažanga ir susijėmuose. Pirmą rengi banketą kokioj parapijėj salėj, o dabar jau rengi kokiam Martinique restorane ar kokiose Konrado Hiltono menėse.

Pažangos ritmas Sovietų Sąjungoje. Partija suprojektavo tokį gyvulį, kuris duoda lašinius, pieną, vilnas ir deda du kiaušinius per dieną.

PATARIMAS AUTORUI

„Romaną „Sunkiausių keliu“ ne tik atidžiai skaičiau, bet ir istorinius šaltinius žvilgtelėjau, o autoriaus pakaltintas dar kartą perskaičiau. Ne pro šalį būtų ir pačiam J. Gliudai savo romaną dėmesingai perskaityti“.

Balys Gražulis

VISOKIE VIDUDINIAI

Bern. Brazdionis išleido eilų knygą „Vidudienio sodai“. R. Granauskas išleido knygą „Vidudienio dalgis“, gi kad tie bedirbą soduose ir su dalgiu neužmirštų eiti pietų Č. Grincevičius išleido „Vidudienio varpus“.

PATARIMAI

„Jei esi 3 pėdų aukščio; arba futbolininkas, jeigu sverį 27 svarus; arba kalbėtojas per ateitininkų šventę, jei nemoki lietuviškai kalbėti. Rimčiau — nelaukį savęs, bandydamas būti profesorium, jei tegat būti sunkvežimio vairuotojas, kadangi nekaip iš-“.

Vyt. Kliorys
„Atelitis“

TIK VIENAS ISSISKIRIA

Prancūzijos visuomeninės nuomonės institutas kreipėsi į vyrus su tokia klausimu: „Kas komanduoja namuose?“ Buvo apklausta 500 vyrų.

305 vyrai atsakė: „Mano žmona“.

194 vyrai atsakė: „Mano uošvė“.

Tiktai vienas vyras tvirtai ir aiškiai pareiškė: „Aš“.

Patikrinus paaiškėjo, kad tas vyras jau ketveri metai yra našlys.

Išradau žodį garsiagėniskas, panašiai kaip fotogeniškas, tik nežinau, ar jį prof. Skardžius patvirtins. O amerikiečių tampe populiarius yra „sexy voice“.

H. Kačinskas

Vienas kvailys gali įmesti į ežerą akmenį, bet dešimt protingų gali jo nesurast.

A. Baronas

— Mes Meksikoje nežinome nei kairės, nei dešinės, mes nežinome tik saulę ir šėšėlius.

KELIONĖS

Bilietai

Moteris, sugrįžusi iš atostogų keliu drauge klausia:

— Kokias šalis aplankė?

— O, gerai nežinau, nes visus bilietus pirkau vyrai.

Meksikoje

Amerikietis turistai Meksikoje klausia taksį vairuotojo, kam šis, gatvė važiuodamas, kartais važiuoja kaire, kartais dešine puse.

— Mes Meksikoje nežinome nei kairės, nei dešinės, mes nežinome tik saulę ir šėšėlius.

Keliautojas

Pennsylvanija keliaujant, automobilistas pamatė netoli greiklio miegantį žmogų, šalia kurio buvo iškaba, kur jis nori vykti, su užrašu Oregon, o čia pat buvo ir kita iškaba su užrašu: „Kas norės mane paįmti, pasignalizuokite“.

KVAILYS

— Tu esi paskutinis kvailys, sako žmona vyrui, — tavo tėvai kvailiai ir tu viską darai kaip kvailys ir, jei būtu pasaulinis kvailių konkursas, tai tu laimėt antrą vietą.

— Kodėl antrą? — nustebė vyras.

— O todėl kad tu kvailys, — atsako žmona.

GRŪDAI IR BĖDOS

Sovietų Sąjunga yra specialistė žmonių gyvenimą apsunkinti. Kai nėra grūdų, gyvenimas sunkus, bet, kai yra grūdų, vėl gali gyvenimas pasunkėti, kaip tai vaizduoja amerikietis rašytojas Art Buchwald. Jis taip kalba apie kilmingąją Sovietų Rusiją, kurią kamkina blogi orai, blogas derlius ir gera santvarka. Buchwaldas rašo:

— Visame pasaulyje giriamas sovietų sumanymas pirkti Amerikos kviečius, bet niekur neskelbiamos problemos, kurios atsiranda Rusijoje dėl padidėjusio kviečių ištekliaus. Neseniai įvykusiame Politbiuro posėdyje Maskvoje paaiškėjo beveik nepakeliamas spaudimas eiliniam sovietų piliečiui, kurį sukėlė tas kviečių pirkimas. Štai kaip skamba ištrauka iš to posėdžio protokolo:

— Draugai, mūsų piliečiai skundžiasi, nes įsakome jiems suvalgyti tris kepalus duonos per dieną.

— Na tai kas? Argi jie nesupranta, kad tokiu elgesiu naikina Amerikos ekonomiką?

— Taip, tai tiesa, bet mūsų žmonės mpratę tiek daug duonos valgyti.

— Įsakykite, kad visi fabriku darbininkai turi būtinai suvalgyti bent du milžiniškus sumuštinis priešpiečių metu.

— Tai jau padaryta. Mes net įsakėme, kad kiekvienas sovietų pilietis turi suvalgyti bent du milžiniškus sumuštinis priešpiečių metu.

— Bet jie tada neturėjo duonos...

— Principas juk tas pats: jeigu kas neis stoti į eilę ir duonos nemorės imti — sušaudysime.

— Puiki idėja! Paskelbkime, kad kiekvienas, kuris sumanys laikytis dietos, bus išvežtas į Sibirą.

— Mes turime įtikinti sovietų piliečius, kad kiekvienas išvalgytas manų košės dubenėlis, priartins amerikietiški kapitalistai prie badavimo.

— Tegul Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

— Tegu Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdaužysime kvietinėmis bandelėmis.

BALYS PAVABALYS

VIENA GRAŽI, KITA — KAŽI

Aš mpavydžiu Rūtai Lee, Kad ji graži, kad ji mieli. Tegu gerbėjų turi būrį, Tegu i Kissingerį žiūrį, Arba jįsai i ja. Tegu. Dėl to nei pykstu, nei sergu.

Bet aš pavydžiu Rūtai kitai (Dėl to sergu neapsakytai), Kad ji, užaugus dypuke, Nepasiliko barake, Kad riečia nosį tuo kampu Kurio dalim ir aš ampu.

SPYGLIUOTINIAI UŽRAŠAI

— Vienas Ženevos bankas reklamuoja:

„Jaunuoliai, neveskite dėl pinigų! Mes jums mielai paskolinsime“.

— Prie vienos amerikiečių bažnyčios stovi indas aukoms su tokia užrašu:

„Jeigu nori paaugoti geriausia, ką tu turi, — duok pinigus!“

— Užrašas viename Šveicarijos baseine:

„Į baseiną mėtų žmones ir šiukšles griežtai draudžiama“.

Solženicinas nustebęs, kad iš grabo su bizūnu kyla tėvas Stalinas.

SAUGIAUSIA VIETA

„Dirvoje J. Šoliūnas rašo: „vadovas Lauraitis klausia, kur lėktuve saugiausia sėdėti. Pykteliu ir atkeru, kad saugiausia sėdėti — Marquette Parke pas Lietuvininką“. (Gintaro alinė — red.).

— „Daugumas čionykščių savus kūnus laiko šiukšlių dėžėmis: i jas meta, kas papuola.“

Dr. J. Adomavičius

— Iš tuščio nieko nenušausi.

J. Šoliūnas

„Jeigu esi šikšnosparnis, nebandyk būti žuvis, arba bus blogai. Jei esi banginis, nebandyk būti pelė, nes tuomet katinas tavę suras, nežiūrint kur tu pasislėpsi, ir vėl bus blogai“.

Prof. St. Šalkauskis

DAILININKO DARBAS

(Pratiminė mankšta pagal abėcėlę)

Dangaus dovana dunda, Debesys dirvas drėkina, Drebulys drebina drąsų draugą, Daug dėmesio jis duoda degtinei.

Džiaukis didingomis dykumomis, Dailininko dailiai dažytom dailimis;

Dumblai ir drenazai drobėje drybso, Džiovinamos durpės dirvas dabino.

B. Bac.

Sovietinis remontas arba darbymetys ir akmuo kruta. Taip ūkio darbus vaizduoja komunistinė „šluota“.

LAIVE IR LĖKTUVE

Pirmą kartą skrendas lėktuvu keleivis klausia stiuardės:

— O parašytų jūs meduodate?

— Ne.

— Tai kodėl laivuose duodamos gelbėjimosi liemenės?

— Bet mes juk ne jūroje.

— Keista, juk mokačių plaukti asmenų daug daugiau, negu mokačių skraidyti.

GEROS NUOMONĖS

Pažįstami apie Kovalskį yra geros nuomonės.

— Jis dirba kaip arklys, — pasakė vienas.

— Kad užsidirbtų pinigų, kuriuos išleidžia kaip asilas, — sutiko kiti.

DAUGIAKALBIS

Karusio gerai žinojo keletą kalbų, todėl buvo vadinamas poliglotu. Kartą užklaustas, kokias ir kokiomis progomis naudoja kalbas, atsakė:

— Į gražuolę dažniausiai kreipiuosi prancūziškai. Profesinius reikalus diskutuoju angliškai.

Kada noriu ką nors pagąsdinti kalbu vokiškai. O kai skusdamasis įsopiaunu, naudoju gimtąją kalbą.

Velniak bara savo jauniklį, kad kai šis grįžta iš miesto, grįžta neapnašus į velnius.

MEILĖ IR PINIGAI

— Patark, ką man nupirkti žmonai gimimo dienos proga?

— O tu paklausk, ko ji pati norėtų.

— Ne! Tiek pinigų neturiu!

— Manekenams svarbu ne jų vidus, bet išorė

— Skirtingi tikslai — jis troško meilės be vedybų, ji — vedybų be meilės.

— Gyvenimas pasirodė ne toks jau trumpas, jeigu nori gražiai įgyventi šeimoje.

— Specialistas yra asmuo, kuris padaro klaidas du kartus.

— Kai kas su ugnele temoka dirbti vieną darbą: pūsti į akis dūmus.

Spygliški sakiniai Lietuvių mokytojų studijų savaitėje

Iš stovyklos vienkartinio leidinio „Mišrūs balsai“, redaguoto Rimo Černiaus

Jei jaunuolis, sutikęs savo širdies damą, mėgins prisipažinti meilėje iš špagalkos, tai ta damą jį pasiųs velniop.

Akt. H. Kačinskas

Egzistuoja klaidinga tradicija, kad tuščias pilvas yra geriausias akstinas rašytojui kurti.

Al. Baronas

Visas tų tyrimų tikslas buvo padaryti pacientus dumiais.

Dr. N. Ankuvienė

Kai niekas klasėje neatsako, atsako mokytojas.

St. Barzdukas

Kalbos yra pasisavinamos aktyvaus centro smegenyse, bet tas centras yra tiek protingas, kad kalboms neleidžia susimaišyti.

Dr. A. Norvilas

Pereiti iš vienos sistemos į kitą nėra tas pat, kaip pereiti iš vieno kambario į kitą.

P. Maldeikis

Eutizizmo ir meilės pilna atsistojau prieš klasę, bet po pir-

mos pamokos visas idealizmas išnyko.

R. Pliplytė

Aš stropiai išblusinėju dvilika knygų apie beskyrę sistemą.

P. Maldeikis

Paveikslukai turi būti gražūs, o ne bet kaip mokytojo papėkioti.

R. Pliplytė

Iš ko mokinsys pasišaipys, jei ne iš mokytojo kalbos.

H. Kačinskas

Blogu lektorium laikomas tas, kuris skaito savo paskaitą, įbedęs nosį į tekstą.

Akt. H. Kačinskas

Vasaris svarsto, svarsto, ar mesti kunigystę, o dabar žybt ir išeina iš kunigystės tūkstančiai.

A. Baronas

Mes, kalbininkai, padarėm klaidą, kad nusileidom Smetonai dėl — in.

Dr. Pr. Skardžius

Tai natūralus dalykas tremties gyvenime: murzina dabar vienas kitą kaip išmano.

Dr. Pr. Skardžius

Chicago liuanistinės mokyklos direktorius J. Masilionis, Mokytojų studijų savaitės komendantas.

Piešė Rima Pauliukonytė